

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

Piyano Anasanat Dalı

TURGAY ERDENER'İN GİTAR MÜZİĞİNE KATKILARI

Kaan DURSUN

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2021

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Piyano Anasanat Dalı

TURGAY ERDENER'İN GİTAR MÜZİĞİNE KATKILARI

Kaan DURSUN

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2021

TURGAY ERDENER'İN GİTAR MÜZİĞİNE KATKILARI

Danışman: Prof. Dr. Ahmet KANNECİ

Yazar: Kaan DURSUN

ÖZ

Bu çalışmada Turgay Erdener'in yapmış olduğu besteler ve gitar için yazdığı eserlerin bestelenme süreçleri, ilk seslendirilişleri, kayıt durumları, edisyon durumları ve gitar müziğinin gelişimi için kendisi ile yapılan görüşme incelenmiştir.

“Giriş” bölümünde klasik gitarın tarihsel gelişimi, klasik gitar türleri ve Türkiye’de klasik gitarın gelişimi anlatılacaktır. 1. Bölümde Turgay Erdener'in hayatı ve gitar müziğine katkıları anlatılarak problem durumuna değinilecektir. “Yöntem” bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin nasıl toplandığı ve bunların nasıl analiz edildiğine ilişkin bilgiler verilecektir. “Bulgular ve Yorumlar” bölümünde elde edilen bulgulara ve bunlara ilişkin yorumlara yer verilecektir. “Sonuç ve Öneriler” bölümünde ise elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlarla birlikte öğrencilere, bestecilere ve gitaristlere katkı sağlayacağı düşünülen önerilere yer verilecektir.

Anahtar Sözcükler: Müzik, klasik gitar, Türkiye’de klasik gitar, klasik gitar müziği, Turgay Erdener.

TURGAY ERDENER'S CONTRIBUTION TO GUITAR MUSIC

Supervisor: Prof. Dr. Ahmet KANNECİ

Author: Kaan DURSUN

ABSTRACT

In this study, Turgay Erdener's pieces and the stories of the pieces sketches that he wrote for the guitar, their first performance, recording, editions and interview with him for the development of guitar music were examined.

In the "Introduction" section, the historical development of classical guitar, classical guitar types and the development of classical guitar in Turkey will be explained. In the first section the life of Turgay Erdener and Turgay Erdener's contribution to guitar music will be explained and the problem situation will be discussed. In the "Method" section, information about the research model, universe and sample, how the data are collected and they are analyzed will be given. Findings and comments about them will be included in the "Findings and Comments" section. In the "Results and Recommendations" section, the conclusions reached in line with the findings and suggestions that are thought to contribute to students, composers and guitarists will be included.

Keywords Music, classical guitar, classical guitar in Turkey, classical guitar music, Turgay Erdener.

TEŞEKKÜR

Bu araştırmada değerli katkılarını ve yardımlarını benden esirgemeyen başta tez danışmanım sayın Prof. Dr. Ahmet KANNECİ'ye, sayın Yrd. Doç. Turgay ERDENER, sayın Dr. Soner ULUOCAK, sayın Dr. Öğr. Üyesi Erkan KARAGÜLLE ve son olarak her zaman yanımda olan sevgili eşim Cemre BİLGİÇ DURSUN'a sonsuz teőekkürlerimi borç bilirim.

İTHAF

Ailem için...

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İTHAF.....	iv
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	v
GÖRSEL DİZİNİ.....	vii
ŞEKİL DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: TURGAY ERDENER'İN GİTAR MÜZİĞİNE KATKILARI.....	13
1.1 Turgay Erdener.....	13
1.1.1 Eserleri.....	13
1.1.2 Eserlerinin Yer Aldığı CD'ler.....	16
1.1.3 Gitar için Yazdığı Eserler.....	17
1.1.4 Gitar Eserlerinin ilk Seslendirilişleri.....	29
1.1.5 Gitar Eserlerinin Audio Kayıt Durumları.....	29
1.2 Problem Durumu.....	30
1.3 Problem Cümlesi.....	30
1.4 Alt Problemler.....	30
1.5 Araştırmanın Amacı.....	31
1.6 Araştırmanın Önemi.....	31
1.7 Sayıtlar.....	31
1.10 Sınırlılıklar.....	32
2. BÖLÜM: YÖNTEM.....	33
2.1 Araştırmanın Modeli.....	33
2.2 Verilerin Toplanması.....	33
2.3 Verilerin Analizi.....	33
3. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR.....	34
3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	34

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	37
3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	39
3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	40
3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	42
3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	43
3.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	46
3.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	48
3.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	49
4. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	53
KAYNAKLAR.....	56
EK: TURGAY ERDENER İLE YAPILAN GÖRÜŞME SORULARI.....	59
ETİK BEYANI.....	60
ORİJİNALLİK RAPORU.....	61
ORIGINALITY REPORT.....	62
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	63

GÖRSEL DİZİNİ

Görsel 1. (Eski Mısır dönemine ait duvar resimleri) / Kovbel, 2015. https://124.im/mOo..	2
Görsel 2. (Alacahöyük kazılarında rastlanan taş kabartmadaki Hitit çalgısı: M.Ö 1400-1350) / Ömer Çavuş. Gitarın Tarihçesi. 2019. https://124.im/u3SYms	3
Görsel 3. (Bir müzik grubunun tasvir edilmiş olduğu Karatepe rölyefi) / (Celasin ve Beşiroğlu, 2006)	3
Görsel 4. (Antik Mısır’da bulunan 3500 yıl öncesi olduğu düşünülen gitar benzeri çalgı) / Mike Overly. Gitar kaç yaşında? 2014. https://124.im/Vs14Lzl	4
Görsel 5. (“Har-Mose” enstrümanı M.Ö 1600-1500) / Banjo Hangout. 2021. https://124.im/9LV7SU	4
Görsel 6. (Vihuela de mano İspanyol ressam Juan de Juane 1523-1579) / Blumberg, 2002. https://124.im/OCXT7	5
Görsel 7. (Rönesans gitarı) / Patricia A. Dixon, 2006. https://124.im/x6Q9	6
Görsel 8. (Günümüzde üretilen bir Barok gitar) / Metropolitan Sanat Müzesi. 2000-2021. https://124.im/jYBJhV	7
Görsel 9. (Altı Çift telli gitar (1787)- İspanya) / Metropolitan Sanat Müzesi (2000-2021). https://124.im/9it	9
Görsel 10. (Paganini’ye ve ardından Berlioz’a ait Romantik Gitar) / Musée de la musique, 2010. https://124.im/CjYlq	9
Görsel 11. (Antonio de Torres Gitarı, 1852) / Christie, 2021. https://124.im/4jdvROS	10
Görsel 12. (Turgay Erdener’in el yazması – Grotesque 1, “quasi una marcia”) / Turgay Erdener. Grotesque 1. 1988. (Kanneci, Ahmet, 2012)	18
Görsel 13. (Turgay Erdener’in el yazması – Grotesque 2 “Allegro energico”) / Turgay Erdener. Grotesque 2. 1988. (Kanneci, Ahmet, 2012)	18
Görsel 14. (Turgay Erdener’in el yazması – Grotesque 3 “molto calmo”) / Turgay Erdener. Grotesque 3. 1988. (Kanneci, Ahmet, 2012)	19
Görsel 15. (Turgay Erdener’in el yazması – Grotesque 4 “vigoroso”) / Turgay Erdener. Grotesque 4. 1988. (Kanneci, Ahmet, 2012)	20
Görsel 16. (Turgay Erdener’in el yazması – Grotesque 5 “Allegro enegico”) / Turgay Erdener. Grotesque 5. 1988. (Kanneci, Ahmet, 2012)	21
Görsel 17. (E.E. Cummings’in 1958 yılında yazdığı “l(a leaf falls) oneliness” şiiri) / American Literary Modernism, 2016, https://124.im/Hrqu	22
Görsel 18. (Turgay Erdener’in el yazması – Loneliness) / Turgay Erdener. Loneliness. 1991. (Kanneci, Ahmet, 2012)	23
Görsel 19. (Turgay Erdener’in el yazması –Gitar için Sonat) / Turgay Erdener. Gitar için Sonat. 1997. (Kanneci, Ahmet, 2012)	24
Görsel 20. (Turgay Erdener’in el yazması – Laçın) / Turgay Erdener. Laçın. 1996. (Kanneci, Ahmet, 2012)	26
Görsel 21. (Turgay Erdener’in el yazması – Yunus) / Turgay Erdener. Yunus. 1996. (Kanneci, Ahmet, 2012)	27
Görsel 22. (Turgay Erdener’in el yazması – Yandım Allah) / Turgay Erdener. Yandım Allah. 1996. (Kanneci, Ahmet, 2012)	28

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1. Turgay Erdener'in "Yunus" adlı eserinin akort sistemi.....	27
---	----

KISALTMALAR

Arş. : Araştırmacı
T.E. : Turgay Erdener

GİRİŞ

En eski sanat dallarından biri olan müzik, insanoğlunun kendi sesini ve doğadaki sesleri keşfedişlerinden itibaren varlığını ve gelişimini sürdürmektedir. Rüzgâr esintisinden, dalga sesinden, kuşların ötüşünden, gök gürültüsünden ve birçok doğa sesinden ilham alan insanoğlu, bu sesleri kimi zaman kendi sesleriyle kimi zaman ise yine doğada buldukları çeşitli malzemeler ile taklit etmeye çalışmışlardır. İçi boş bir kütüğe gerdirdikleri hayvan derisine vurarak ve içlerini oydukları kemik, boynuz veya odun parçalarına üfleyerek kendi ilkel müzik aletlerini oluşturmuşlardır. Hayvan bağırsakları kurutularak ve çeşitli işlemlerden geçerek elde edilen telin gerilip titreşim oluşturmasıyla da birçok günümüz telli çalgı aletlerinin temelleri atılmıştır.

İlkel müziğin sanat dışı yapısı, özellikle çalgı alanında ortaya çıkar. İlkelerin dünyasında çalgıların çeşitliliği ve sayısı insanı şaşırtır. Çünkü ilkeller, ellerine geçen her uygun gereci ses çıkaran bir araç yapmışlardır: Kemik, düdük olmuştur, türlü kamışlar, yere vurularak ses çıkartan çalgılar, düdük ve borular olmuştur. Ceviz kabuklarından, kabaklardan sallayarak ses veren vurmali çalgılar yapılmıştır, midye kabukları, içi boş ağaç dalları boru olmuş, ağaç gövdeleri, içinde tepinilen dev vurmali çalgılar haline getirilmiştir. Toprakta açılan kuyular, ağaç kavukları, hayvan derileri, davul olmuş. Uygarlığın ilk basamaklarında üfleyerek, vurarak, sallayarak nasıl ses çıkartılacağını insanoğlu biliyordu. Hem de çanak çömlekçiden, maden işleri ustalarından binlerce yıl önce (Sach, 1965; akt. Karşal, 1999).

Çalgıların sınıflandırılması konusunda yapılan araştırmalardan en dikkat çekici olan 20. Yüzyılın iki değerli müzikoloğu Erick von Hornbostel ve Curt Sachs'ın çalışmalarıdır. “Hornbostel ve Sachs tarafından 1914 yılında ortaya konan çalgı sınıflandırma sisteminde, tarihte yer alan bütün çalgılar, titreşim ve ses rengi özelliklerine göre belirlenmiştir. Bu sisteme göre çalgılar dört ana başlıkta toplanmaktadır”. (Say, 2002; akt. Uluocak, 2011).

1. **İdyofonlar (Idiophones): Kendinden Ses Veren Vurmali Çalgılar.** Bu maddede seksen adet çalgı bulunmaktadır. Örneğin; üçgen, gong, kastanyet, glockenspiel vb. bu gruba ait çalgılardır.
2. **Membranofonlar (Membranophones): Deri Gerili Vurmali Çalgılar.** Bu maddede kırk üç ana çalgı, yirmi altı grup çalgı bulunmaktadır. Örneğin; her tür davul, timpani, bongo vb.
3. **Kordofonlar (Chordophones): Telli Çalgılar.** Bu maddede yetmiş dokuz adet çalgı bulunmaktadır. Örneğin; gitar, lavta, arp, keman, viyola, viyolonsel vb.
4. **Aerofonlar (Aerophones): Havalı Çalgılar.** Bu maddede yüz yirmi iki adet çalgı bulunmaktadır. Örneğin; trompet, klarinetler, flütler vb. (Wade, 2001; akt. Uluocak, 2011).

Say (2010) Müzik Ansiklopedisi'nde de Hornbostel ve Sachs'ın çalgı sınıflandırma sisteminden bahsedilmiş ve yukarıdaki maddelere ek olarak elektrik enerjisi ile ses üreten çalgılar (Electrophone) maddesine yer verilmiştir.

Klasik gitar tarihi ve türleri:

Hornbostel ve Sachs'ın çalgı sınıflandırma sistemine göre gitar, kordofon çalgı aletleri sınıfına gitmektedir. Gitar ve gitar benzeri çalgıların tam olarak ne zaman ve nerede ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte çok eski uygarlıklarda var olduğu ve kullanıldığı bilinmektedir.

Görsel 1. (Eski Mısır dönemine ait duvar resimleri) / Kovbel, 2015. <https://124.im/mOo>

Yapılan araştırmalarda M.Ö.1300'lü yıllara ait olduğu tahmin edilen duvar resimlerinin şekil olarak gitar ile benzerlik taşıdığı görülmektedir.

Uluocak (2011) Klasik Gitar Tarihi kitabında, gitar benzeri çalgılardan olan nefer çalgısı ile ilgili şu bilgilere yer verilmiştir;

Bir Antik Mısır çalgısı olan nefer, gitara benzerliğiyle dikkat çekmektedir. Yaklaşık olarak M.Ö. 1300'lü yıllara ait olduğu tahmin edilen bazı duvar resimlerinde rastlanan bu çalgının, uzun bir sapı, bu sapa oranla küçük ama gitarı andıran bir gövdesi bulunmaktadır. Neferin Antik Mısır'ın müzik hayatında beş yüzyıl boyunca önemli bir rol oynadığı bilinmektedir (Grunfeld, 1974; akt. Uluocak, 2011).

Görsel 2. (Alacahöyük kazılarında rastlanan taş kabartmadaki Hitit çalgısı: M.Ö 1400-1350) / Ömer Çavuş. Gitarın Tarihçesi. 2019. <https://124.im/u3SYms>

*“Eski Uygarlıklara ait buluntularda rastlanan bir başka gitar benzeri çalgı da Anadolu kökenli olan bir **Hitit çalgısı**dır. Bu çalgının resmedildiği taş kabartıya Orta Anadolu’da, Çorum yakınlarındaki Alacahöyük kazılarında ulaşılmıştır. Yaklaşık olarak M.Ö. 1400-1350 yıllarına ait olan bu taş kabartma, oldukça ilginç bir sahneyi canlandırmaktadır”* (Uluocak, 2011, s.18)

Alacahöyük kazılarında bulunan taş kabartma ile ilgili Celasin ve Beşiroğlu (2006) şunları söylemektedir;

Bu rölyef’te tasvir edilmiş olan saplı lut, diğer arkeolojik veriler üzerinde tasvir edilmiş olan lutlardan farklı bir yapıdadır. Bu ise Hititlerde daha değişik saplı lut çeşitlerinin kullanılmış olabileceğine işaret etmektedir. Bu şekildeki adak etkinliklerinde özellikle kordofon icracılarının, vokal icra da yapmış oldukları düşünülebilir.

Görsel 3. (Bir müzik grubunun tasvir edilmiş olduğu Karatepe rölyefi) / (Celasin ve Beşiroğlu, 2006)

Gitara benzeyen en eski enstrüman ise 3500 yaşında ve Mısırlı Har- Mose' ye aittir. Har- Mose M.Ö. 1503 yılında tanburu ile birlikte gömülmüştür. Har- Mose'nin enstrümanında 3 tel vardı ve kordonu ile boynuna asılıydı. (Üzerinde Mızraba benzer bir öğede bulunmuştur). Kahire'de bulunan Arkeoloji müzesinde bulunmaktadır (Çavuş, 2019).

Görsel 4. (Antik Mısır'da bulunan 3500 yıl öncesi olduğu düşünülen gitar benzeri çalgı) / Mike Overly.
Gitar kaç yaşında? 2014. <https://124.im/VS14Lzl>

Yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda şu ana kadar ulaşılan en eski gitar benzeri çalgı olan “Har-Mose” enstrümanı, yaklaşık olarak 3500 yıl öncesine ait olduğu düşünülmekte ve Kahire Müzesi'nde sergilenmektedir.

Görsel 5. (“Har-Mose” enstrümanı M.Ö 1600-1500) / Banjo Hangout. 2021. <https://124.im/9LV7SU>

Uluocak (2011) klasik gitar hakkında şunları söylemiştir:

Günümüzde kullandığımız biçimiyle “klasik gitar”, 1860’lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Ancak bu tarihten önce de –özellikle Avrupa’da– kimi gitar olarak adlandırılan, kimi de farklı isimlere sahip fakat şekil olarak klasik gitara benzeyen birçok çalgı kullanılmıştır.

Tarihte, gitar benzeri çalgılar için günümüze ulaşan en eski yazılı müzik örnekleri 1536 yılına aittir. Gitar benzeri çalgıların, bu tarihten günümüze kadar olan gelişimleri, büyük bir açıklıklar izlenebilmekte, ancak yazılı müzik örneklerine erişilemeyen dönemler birçok belirsizlik içermektedir. Bu anlayışla yazılı müzik örnekleri başlangıç noktası olarak kabul edildiğinde, gitar benzeri çalgılardan klasik gitara uzanan gelişim ve evresini beş dönemde incelemek mümkündür:

1. **Vihuela ve Rönesans gitarının (dört çift telli gitar) kullanıldığı dönem:** Bu dönem yaklaşık 1536-1600 yılları arasında kapsamaktadır.
2. **Barok gitarın (beş çift telli gitar) kullanıldığı dönem:** Bu dönem yaklaşık 1600-1750 yılları arasında içine almaktadır.
3. **Barok gitardan, Romantik gitara (altı tek telli gitar) geçişin yaşandığı dönem:** Bu dönemin ise yaklaşık 1750-1800 yılları arasında yaşandığını söyleyebiliriz. Bu geçiş döneminde en az dört farklı gitar çeşidi kullanılmıştır. Bunlar; beş çift telli Barok gitar, beş tek telli gitar, altı çift telli gitar ve altı tek telli Romantik gitarın ilk örnekleridir.
4. **Romantik gitarın kullanıldığı dönem:** Bu dönem yaklaşık 1800-1860’lı yıllar arasında yaşanmıştır.
5. **Günümüz klasik gitarın (Torres gitarı) üretilmeye başlandığı ve yaygınlaşarak kullanıldığı dönem:** Bu dönem ise yaklaşık 1860’lardan başlamakta ve günümüzde de halen devam etmektedir. (Uluocak, 2011, s.13).

Vihuela ve Rönesans gitarının (dört çift telli gitar) kullanıldığı dönem:

Görsel 6. (Vihuela de mano¹ İspanyol ressam Juan de Juane 1523-1579) / Blumberg, 2002.
<https://124.im/OCXT7>

¹ **Vihuela de mano:** Parmak ile çalınan vihuela (Say, 2010 s.584).

Bu dönem yaklaşık 1536-1600 yılları arasını kapsamaktadır. Gitar benzeri bir çalgı olan vihuela 13.yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmış ve 15. Ve 16. Yüzyıllarda da gelişmiş ve yaygınlaşmıştır. Daha çok İspanya’da yaygın olduğu bilinen vihuela İtalya ve Portekiz’de de varlığını sürdürmüştür. Standart vihuelalar altı çift tellidir ve müzik yazısı olarak **tablatur**² kullanılıyordu. Luis Milan, Luys de Narvaez, Alonso Mudarra, Enriquez de Valderranabo, Diego Pisador, Miguel de Fuenllana ve Antonio de Cabezon vihuela için eserler yazmışlardır.

Görsel 7. (Rönesans gitarı) / Patricia A. Dixon, 2006. <https://124.im/x6Q9>

Rönesans gitar 16. Yüzyıl Avrupa’ında en çok ilgi gören enstrümanlardandır. Vihuela daha çok İspanya ve İtalya’da etkili iken Rönesans gitarın en etkili olduğu yer Fransa’ydı. Dört telli (birinci teli tek diğerleri çift) olan bu enstrüman günümüz gitarından oldukça küçük bir

² **Tablatur**, Rönesans ve barok dönemlerde yalnızca çalgılarda kullanılan müzik yazısı. Sesleri değil, çalgı üzerinde sesin çıkarılacağı yerleri ve nasıl çıkarılacağını gösteren tablaturlar, bir eserin nasıl çalınacağını belirleyen bir müzik yazısı türüydü. Terim Latince *tabula*: “tabela” sözcüğünden kaynaklanır (Say, 2010 s. 426).

boyuta sahiptir. Rönesans gitarın telleri ve perdeleri vihuelada olduğu gibi bağırsaktandı ve müzik yazısı olarak yine tablatur kullanılmaktaydı. Alonso Mudarra, Miguel de Fuenllana, Juan Carlos Amat, Alberto da Ripa, Simon Gorlier, Adrian Le Roy, Guillaume Morlaye, Gregoire Brayssing, Melchiore de Barbeis, Girolamo Giuliani gibi besteciler Rönesans gitarı için eserler yazmışlardır.

Barok gitarın (beş çift telli gitar) kullanıldığı dönem:

Görsel 8. (Günümüzde üretilen bir Barok gitar) / Metropolitan Sanat Müzesi. 2000-2021.
<https://124.im/jYBJhV>

Bu dönem yaklaşık 1600-1750 yılları arasını içine almaktadır. Daha çok 17. ve 18. Yüzyıllarda çalınan beş çift telli gitar türüdür. Rönesans gitarından farklı olarak boyu biraz daha büyüktür ve beşinci bir çift tel takılmıştır. Telleri vihuela ve romantik gitarda olduğu gibi bağırsaktandır. Zaman içerisinde boyutunun büyümesi ve tellerin uzamasına perde sayısının da artmasına neden olmuştur. Barok gitar, dönemin başlarında rasguado³ tekniği ile şarkılara

³ **Rasguado:** Sağ el ile gitarın tüm tellerine yukarıdan aşağıya ya da aşağıdan yukarıya doğru aynı anda vurularak çalınmasıdır (Strizich ve Tyler, t.y).

ve danslara eşlik amacı ile kullanılırken ilerleyen zamanlarda hem rasguado hem de punteado⁴ tekniği ile çalınan bir çalgı haline gelmiştir. Bu sebeple çalgının popülerliği artmış ve tüm Avrupa’da çalınan bir enstrüman haline gelmiştir. Barok gitar için eser yazmış bestecilerden bazıları şunlardır; Juan Carlos Amat, Gaspar Sanz, Antonio de Santa Cruz, Francisco Guerau, Lucas Ruiz de Ribayaz, Santiago de Murcia, Girolamo Montesardo, Foriano Pica, Giovanni Ambrossio Colonna, Benedetto Sanseverio, Giovanni Paolo Fascarini, Giovanni Battista Granata, Carlo Calvi, Ludovico Roncalli, Luis de Briçeno, Antonie Carre, François Mantin, Marin Mersenne, Robert de Visee, Remy Medard, Francesco Corbetta, Nicola Matteis, Cesare Morelli, Nicolas Derosier (Uluocak, 2011)

Barok gitardan, Romantik gitara (altı tek telli gitar) geçişin yaşandığı dönem:

Bu dönemin ise yaklaşık 1750-1800 yılları arasında yaşandığını söyleyebiliriz. Bu geçiş döneminde en az dört farklı gitar çeşidi kullanılmıştır. Bunlar; beş çift telli Barok gitar, beş tek telli gitar, altı çift telli gitar ve altı tek telli Romantik gitarın ilk örnekleridir.

Dönemlerin ilerlemesi ile müzikte yaşanan değişim ve gelişimler çalgıları da etkilemiştir. Bu değişim ve gelişime ayak uyduramayan çalgılar yavaş yavaş unutulmaya ve yok olmaya başlamıştır. Barok gitar, Klasik döneme uyum sağlamaya çalışan ve kendini geliştiren çalgılardan biri olmuştur. Gitar haricindeki çalgılar porteli müzik yazısı kullanırken gitar’ın tablatur sistemini kullanması pek çok sıkıntıyı beraberinde getiriyordu. Gitar çalmasını bilmeyen müzisyenlerin ve bestecilerin bu nota yazısını okumaları olanaksızdı ve uyum problemleri yaşanıyordu. Bu sıkıntıyı ortadan kaldırabilmek için yeni bir reforma ihtiyaç vardı.

Uluocak (2014) Klasik Gitar Tarihi kitabında bu yapılan reformu şu şekilde anlatıyor:

Klasik dönemin ilk gitarist bestecilerinden olan Giacomo Merchi (1730-1789), adını gitar tarihine altın harflerle yazdıracak bir yeniliğin öncüsü oldu. 18. Yüzyıl Fransa’sında yaşayan bu genç İtalyan’ın ilki gitar için bestelediği ve 1757’de Paris’te yayımlanan “Op.3 Quatro Duetti a Due Chitarre” (İki Gitar İçin Dört Düo) Adlı eseri, nota kullanılarak yazılan ilk gitar eseri olarak tarihe geçti (Tyler ve Sparks, 2002; akt. Uluocak, 2014, s.18).

⁴ **Punteado:** Sağ elin parmak uçları veya tırnakları ile gitar tellerinin tek tek çalınmasıdır (Tyler, t.y).

Görsel 9. (Altı Çift telli gitar (1787)- İspanya) / Metropolitan Sanat Müzesi (2000-2021). <https://124.im/9it>

Romantik gitarın kullanıldığı dönem:

Görsel 10. (Paganini'ye ve ardından Berlioz'a ait Romantik Gitar) / Musée de la musique, 2010. <https://124.im/CjYlq>

Jean-Nicolas Grobert (1794-1866) tarafından Paris/Fransa'da yapılmıştır. Bugün gitar Paris'te "Cite de la Musique" Müzesinde sergilenmektedir.

Bu dönem yaklaşık 1800-1860'lı yıllar arasında yaşanmıştır.

"18. yüzyıl ortalarında ise "Romantik gitar" şekillenmiştir. Bu gitar önce beş tek telli, daha sonra altı tek telliydi. Beş telli olan türü aşağıdan yukarıya doğru la, re sol, si, mi'ye akortluydu. Altı telli tipinde, beş telli gitardaki la telinin altındaki mi'de eklenmiştir. Bu akort sistemi günümüze kadar korunmuştur ve halen dünyada kullanılan gitar akort sistemidir. Önemli bestecilerin romantik gitar için yazdığı besteler günümüzde de

öğrencilerin ve gitaristlerin repertuarının çok değerli bölümünü oluşturmaktadır. F.Sor, D. Aguado, M. Giuliani, N. Paganini, F. Schubert, N. Coste, M. Carcassi, A.Diabelli, L. Legnani, F. Gragnani, F. Carulli, F. Molino dönemin bu saz için yazmış önemli isimlerinden bazılarıdır” (Kanneçi, 2005, s.10).

Porteli notaya geçilmesiyle gitar için yazılan eser sayısı ve gitara olan ilgi her geçen gün artmaya başlamıştır. Her ne kadar gitara olan ilgi ve sevgi artsa da tellerin bağırsaktan olması ve gitarın boyutunun küçük olması, ses bakımından yeterli doyuruculuğu sağlayamıyordu.

Günümüz klasik gitarın (Torres gitarı) üretilmeye başlandığı ve yaygınlaşarak kullanıldığı dönem:

Görsel 11. (Antonio de Torres Gitarı, 1852) / Christie, 2021. <https://124.im/4jdvROS>

Bu dönem ise yaklaşık 1860’lardan başlamakta ve günümüzde de halen devam etmektedir. Gitarın tarihsel gelişimine bakıldığında zaman kendisini sürekli yenileyen ve geliştiren bir enstrüman olduğu görülmektedir. Dört çift telli Rönesans gitar, beş çift telli Barok gitar, beş tek telli Barok gitar, altı çift telli Barok gitar ve altı tek telli Romantik gitar örneklerinde bunu çok rahat görebiliriz. Her ne kadar kendini geliştirmiş olsa da gitarın ses yüksekliğinin diğer çalgı aletlerine göre daha zayıf olması gitara olan ilgiyi azaltmaya başlamıştır. “İspanyol yapımcı Torres, gitarın yüzlerce yıllık tarihinde, çalgıya yeni bir soluk kazandıran birkaç önemli isimden biridir. Gitar yapımına yepyeni ve farklı bir boyut getiren Torres’in ürettiği model,

Romantik gitarla günümüz klasik gitar arasında bir köprü işlevi görmüştür” (Wade, 2001; akt. Uluocak, 2014, s.180)

19. yüzyıl ortalarından itibaren ise teknolojik gelişmelerden yararlanılarak klasik gitarın ses imkanları gerek renk ve gerekse gürlük açısından geliştirilmiş ve halen geliştirilmektedir. Ama ilk ve en önemli gelişme barsak teller yerine naylon tellerin kullanılması olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşayan Albert Augustine ilk kez klasik gitar için naylon tel üretmiştir. Bu telleri kayıt ve konserlerinde kullanan Andres Segovia sonuçtan çok memnun kalmıştır. Böyleceterellerin hem ömrü uzun olmuş hem de sazın sesi gürleşmiştir. Bu aşama gitaristlere yeni imkanlar sağlamış ve önemli ustaların yetişmesine sebep olmuştur. E. Pujol, R. Sainz de la Maza, A. Segovia, M. L. Anido, A. Diaz, N. Yepes, J. Bream, J. Williams gibi usta yorumcular akla ilk gelenlerdir diyebiliriz (Kanneci, 2005, s.10,11).

Burada da dile getirildiği gibi yazılı kaynaklar, çalgıların gelişiminde ve dönem müziklerinin anlaşılabilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Gitarın gelişimini dönemsel incelediğimizde sap uzunluklarının, boyutlarının ve tel sayılarının bir önceki dönemden daha farklı olduğu geliştiği görülmektedir. Fiziki değişim ve gelişimin yanı sıra müzik yazısında da değişiklikler olduğu bilinmektedir.

Türkiye’de klasik gitarın gelişimi:

Aksoy (Akt. Uluocak, 2015) yaptığı araştırmalar sonucunda, Padişah III. Selim (1789-1807) döneminde sarayda yürütülen müzik çalışmalarında gitarında olduğu, Fasl-ı Cedid adı verilen Batı ve Osmanlı çalgılarının bulunduğu orkestrada, gitarın eşlik enstrümanı olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Bu yıllardan Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarına kadar gitar popüler bir eşlik enstrümanı olarak kullanılmıştır. “Ülkemizde klasik gitar ile ilgi, bilinen en eski gitar öğretmeni, aynı zamanda çok iyi bir gitarist olan Andrea Paleologos (1911-1997) ‘dur” (Kanneci, 2001, s.18). Andrea Paleologos gitarı eşlik enstrümanı olmaktan çıkarıp Avrupa’da olduğu gibi solo eserler çalınan bir enstrüman haline getirerek Türkiye’deki gitar gelişiminin öncüsü olmuştur. Kanneci (2001, s.18,19) Yüksek Lisans Tezinde Andrea Paleologos’un birçok öğrenci yetiştirdiğini ve yetiştirdiği bu öğrencilerin ülkemizdeki gitar gelişiminde önemli bir rol oynadıklarını dile getirmiştir. “İletişim araçlarının oldukça kısıtlı olduğu bu yıllarda klasik gitar yorumculuğu ve eğitimliğinde Andrea Paleologos (1911-1997), Ziya Aydın (1905-1982), Can Aybars (1917-1999) ve Mazhar Reşit Ertüzün (1917-2010) öne çıkan isimler olmuşlardır” (Uluocak, 2015, s.67). Doğumları Cumhuriyet öncesi olan bu gitaristler Türkiye’deki gitar eğitimi için ilk kuşak gitaristleri olarak adlandırılmışlardır. “Cumhuriyet’in ilanının ardından müzik alanında yapılan atılımlar incelendiğinde ise klasik gitar eğitiminin Musiki Muallim Mektebi ya da

Ankara Devlet Konservatuvarı'nın programlarında yer almayıp, özengen eğitim kapsamında yürütüldüğü görülmüştür” (Uluocak, 2015, s.77). Kendi emek ve çabaları ile gitar eğitimini ve repertuarını geliştiren bu gitaristlerin ardından çoğunluğunu yine kendi öğrencilerinin oluşturduğu ikinci kuşak gitaristleri bu gelişime katkı sağlamaya başlamıştır. “Türkiye’de klasik gitar eğitiminin gelişiminde ikinci bir kuşak olarak adlandırılabilir olan bu gitaristler arasında Misak Toros (1940-2010), Raffi Arslanyan (d. 1944-) ve Savaş Çekirge (1944-1998) en önde gelenlerdir” (Uluocak, 2015, s.68). İkinci kuşak gitaristlerinin ve aynı zamanda yurt dışından gelen gitaristlerin yazmış oldukları eserler, metodlar ve verdikleri konserler sayesinde gitar eğitimi ciddi bir ilerleme kat etmiştir.

Bu kuşağın ortaya koyduğu birikimin sonucunda ise 1950’li yıllarda doğan ve üçüncü bir kuşak olarak nitelenebilecek isimlerin çabaları ile klasik gitar akademik sistemdeki yerini almış, müzik öğretmenliği bölümlerinin ardından konservatuvarlar ve güzel sanatlar fakültelerinin programlarında da klasik gitar eğitimine yer verilmeye başlanmıştır (Uluocak, 2015, s.68).

Cumhuriyetin ilk elli yılına bakıldığında gitarın gelişmesini ve yaygınlaşmasını sağlayan en önemli faktörler gitaristlerin özengen eğitim kapsamında sürdürdükleri eğitim ve kendi çabaları ile ürettikleri eserler ve metodlardır. “Türkiye’de gitar önce daha çok eğitim müziğinde kullanılmış, Ziya Aydıntan’ın çalışmalarıyla bu alanda yaygınlık kazanmıştır. Bestecilerimiz özellikle 1980’li yıllardan başlayarak gitar için eserler yazmıştır” (Say, 2010, s.665). Yüksel Koptagel’in “Tamzara” ve “Fossil süiti” besteleri Türkiye’deki gitar müziği repertuarında önemli bir yere sahiptir. “1958 yılında Almanya’da yayınlanan bu besteler Türkiye Gitar Tarihi’nde ulaşılabilen ilk besteler olduğu için, bir anlamda “Türkiye’de bestelenen ilk klasik gitar eserleri” denilebilir” (Kanneci, 2001, s.19). Bu gelişmenin ardından birçok gitarist ve besteci gitar müziği için eserler yazmaya başlamıştır. Andrea Paleologos, Ziya Aydıntan, Misak Toros, Can Aybars, Savaş Çekirge, Nazmi Bosna, Mutlu Torun, Bekir Küçükay, Yakup Kıvrak gibi birçok gitarist besteci ve Yüksel Koptagel, Cemal Reşit Rey, Ertuğrul Bayraktar, Ertuğ Korkmaz, İstemihan Taviloğlu, Nejat Başeğmezler, Bülent Arel, Sarper Özsan, Ekrem Zeki Ün, Muammer Sun, Fazıl Say gibi birçok gitarist olmayan besteci Türk gitar repertuarına önemli katkılar sağlamışlardır. Ahmet Kanneci, Türkiye’deki gitar repertuarının gelişmesi ve genişlemesi amacı ile ciddi çabalar göstermiş ve bu çabalar sonucunda İstemihan Tavioğlu, Ertuğ Korkmaz, Ertuğrul Bayraktar ve Turgay Erdener gibi önemli besteciler solo gitar için eserler yazmıştır. Kanneci (2001) tezinde gitar için beste yapmış Türk bestecilerinin eğitimi ve yapıtlarının uluslararası gitar repertuarındaki yerini ayrıntılı bir şekilde incelemiştir.

1. BÖLÜM: TURGAY ERDENER'İN GİTAR MÜZİĞİNE KATKILARI

1.1. Turgay Erdener

Turgay Erdener, 1957'de Gümüşhane Bağlarbaşı Mahallesi'nde doğdu. Babası Topograf Haşim Bey, annesi Emine Hanım. 1968'de Ankara Devlet Konservatuvarı Piyano Bölümü'ne girerek Kamuran Gündemir'in piyano; İlhan Baran'ın ise solfej sınıflarında eğitimine başladı. Daha sonra aynı kurumun Kompozisyon Bölümü'nde Erçivan Saydam ve Nevit Kodallı ile çalışan Erdener, eğitimini tamamladıktan sonra Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı'nda Sanatçı Öğretmen olarak çalışmaya başladı. Halen aynı kurumda kompozisyon alanında dersler veren Erdener, hemen hemen bütün besteleme tekniklerine açık gözükmekte, kendi özgün kavrayışıyla teknikler paletinden yararlanmaktadır. Dolayısıyla belirli bir stilin, akımın bestecisi olmak yerine, özgün bir dil yaratmaya yönelmiştir. Çalgı müziğinde ya da sahne müziğinde ürettiği yapılara bakılırsa, seslendirme ve sahneleme olurunun gözetirken yeni müzik tekniklerinden uzak durmamakta, bu yaklaşımıyla Türkiye'de bestecilerin genelde yaşadığı ikilemi aşmaya çalışmaktadır (Sevda-Cenap And Vakfı, t.y.).

Son kuşağın önemli bestecilerinden olan Turgay Erdener, farklı türlerde çok sayıda eser bestelemiştir. Operet, bale müziği, müzikal, sahne müziği, şan ve orkestra eserleri, oda müziği, orkestra, piyano, koro, film ve belgesel müziği ve gitar müziği için birçok eser yazmış olan Turgay Erdener, 2012 yılı Donizetti “Yılın Bestecisi” ödülünü almış ve Sevda Cenap And Müzik Vakfı tarafından “2016 Yılı Vakıf Onur Ödülü Altın Madalyası” ile ödüllendirilmiştir. Ödülün ardından Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları tarafından 2017 yılında çıkarılan, “Şosta (Turgay Erdener ve Müziği)” armağan kitabı, tüm sanatseverlerin ilgisine sunulmuştur. Yedig, (2017) kitapta Turgay Erdener'in çocukluk yılları, aile hayatı ve okul hayatının yanı sıra müzik hayatı ve yazdığı eserler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

1.1.1. Eserleri

Operet

- 1) **İstanbulname** (1993)

Bale

- 1) **Afife** (1998)
- 2) **Mavi Gözlü Dev** (2002)

Müzikal

- 1) **Komik Komik Şeyler Oluyor** (1993)

Sahne Müziği

- 1) **Azizname** (1979)
- 2) **Arturo Ui'nin Önlenebilir Yükselişi** (1980)
- 3) **V.Frank** (1980)
- 4) **Resimli Osmanlı Tarihi** (1981)
- 5) **Rehine** (1993)
- 6) **Dörtbaşı Mamur Sahin Çakırpençe** (1995)
- 7) **Ateşle Oynayan** (1997)
- 8) **Adam Adamdır** (1996)
- 9) **Kanlı Düğün** (1999)
- 10) **Antigone** (1998)

Şan ve Orkestra

- 1) **Evlerinin Önü Tahta Baraka** – Bariton ve Orkestra (1999)
- 2) **Turkuvaz Şarkılar** – Soprano ve Orkestra (2002)
- 3) **Yemen Türküsü** – Bariton ve Orkestra (2003)
- 4) **Altun Hıznav Mülayim** – Tenor ve Orkestra (2004)
- 5) **Çarşamba'yı Sel Aldı** – Soprano ve Orkestra (2005)
- 6) **Aman Avcı Vurma Meni / Iğdır Türküsü** – Vokal ve Orkestra (2005)

Orkestra

- 1) **Mi'den Dört Bölüm** – Yaylı Çalgılar Orkestrası (1985)
- 2) **Sait Faik'ten Dört Hikâye** – Kontrbas ve Yaylılar (1990)
- 3) **Konçertino** – Obua ve Yaylılar (1992)
- 4) **Doksan üç** – Orkestra (1993)
- 5) **Teo** – Orkestra (1994)
- 6) **Klarnet Konçertosu** – (1995)

- 7) **Birinci Senfoni** – Orkestra (2002)
- 8) **Obua için Konçertino** (1992)
- 9) **Yeşil Bir Düş** – Flüt ve Yaylı Çalgılar Orkestrası (1995)
- 10) **Yaylılar için Beş Bölüm** – Yaylı çalgılar Orkestrası (1996)
- 11) **Bir Deniz Senfonisi** – Orkestra ve Koro (2005)
- 12) **Kanun Konçertosu** – (2015)
- 13) **Uğur Mumcu Kantatı** – 4 solist, Koro, Çocuk Korosu ve Orkestra (2019)

Oda Müziği

- 1) **Turuncu Gözyaşı Damlası** – Kontrbas ve Piyano (1977)
- 2) **Yaklaşımlar** – Kontrbas ve Piyano (1980)
- 3) **Suskun bir Umursamazlığın Olumlu Dönüşümü** – Obua ve Piyano (1981)
- 4) **Fagot Dörtlüsü** (1981)
- 5) **Karadeniz'in Kıyısında** – Tahta Üflemeliler (1982)
- 6) **Gökyüzü Mavisinin Sonu** – Nefesli Çalgılar Beşlisi (1985)
- 7) **Metahorphosis** – Kontrbas ve Piyano (1986)
- 8) **Beş Özgür Parça** – Klarnet ve Piyano (1987)
- 9) **Denizi Özleyenler İçin** – Soprano, Mezzo Soprano ve Piyano (1989)
- 10) **Lorca Tango** – (2001)
- 11) **İstanbul'un Ağaçları** – Arp, Klasik Kemançe, Ut ve Kanun (2010)
- 12) **Yaylı Çalgılar Dördülü** (2011)

Piyano

- 1) **Pardon** – İki Piyanoda Dört El – (1987)
- 2) **Cebeci Monologları-1** (2012)
- 3) **Cebeci Monologları-2** (2016)

Koro

- 1) **Ninni** – (2004)
- 2) **Ağ Elime Mor Kınalar Yaktılar** (2005)
- 3) **Göle Yas** (2014)

Film ve Belgesel Müziği

- 1) **Sessiz Tanık Topkapı** – Belgesel (1979)
- 2) **Likya'nın Sönmeyen Ateşi** – Belgesel (1979)
- 3) **Parmak Damgası** – Tv Dizisi (1985)
- 4) **Fırat Göl Olurken** – Belgesel (1985)
- 5) **Mimar Sinan** – Belgesel (1988)
- 6) **Sinan'ı Yeniden Yorumlamak** – Belgesel (1990)
- 7) **Dev Kanatlar** – Belgesel (2006)
- 8) **Göle Yas** – Belgesel (2015)

Gitar

- 1) **Beş Grotesques** – (1988)
- 2) **Loneliness, A Leaf Falls Down** – (1991)
- 3) **Üç Türk Melodisi** – (1996)
- 4) **Gitar için Sonat** – (1997) (Yedig, 2017; Say, 2010).

Araştırmacı tarafından ulaşılan bilgiler incelendiğinde opera türü haricinde hemen hemen her türde eser yazmış olan Turgay Erdener'in, 1 operet, 2 bale, 1 müzikal, 10 sahne müziği, 6 şan ve orkestra, 13 orkestra, 12 oda müziği, 3 piyano, 3 koro, 8 film ve belgesel müziği ve 4 gitar müziği bestesi vardır. Eserlerin sayı dağılımlarına bakıldığında en çok orkestra ve oda müziği türünde eserler bestelediği görülmektedir. Yazdığı solo enstrüman eserlerine bakıldığında ise 3 piyano ve 4 gitar eseri bulunmaktadır.

1.1.2. Eserlerinin Yer Aldığı CD'ler

- Music of Turkish Composers (1996, Carillon 24753, Rengim Gökmen yönetiminde Düsseldorf Oda Orkestrası, Taşkın Oray'ın solistliğinde Obua Konçertinosu ve orkestra eseri Mi'den 4 Bölüm)
- Türk Alman Dostluk Konseri (1997, *Deutsche Welle Classics A-511673*, Rengim Gökmen yönetiminde *Düsseldorf Senfoni Orkestrası, Teo*)

- Şefika Kutluer (1994, *Borusan, Saim Akçıl* yönetiminde *Borusan Oda Orkestrası*, solist *Şefika Kutluer, Yeşil Düşler*)
- Anatolian Pieces / Ahmet Kanneçi (1996, BGG 74321392882, *Ahmet Kanneçi*, Gitar için *3 Halk Ezgisi*)
- Oktay Dalaysel (1996, *Ezgi 19556*, *Oktay Dalaysel: keman, Sanem Berkalp: piyano, Üç Halk Ezgisi*)
- Afife (2000, *Yapı Kredi Sigorta, Rengim Gökmen* yönetiminde *Moskova Radyosu Çaykovski Senfoni Orkestrası*)
- Sen, Sen, Sen / Selva Erdener (2001, *Kalan Müzik 195*, *Selva Erdener: soprano, İbrahim Yazıcı: piyano*)
- Ahmet Kanneçi Plays Turgay Erdener (2006, *Sony 88697026882*, *Ahmet Kanneçi*, *5 Grotesk, Loneliness, 3 Halk Ezgisi, Sonat*)
- İstanbul'un Ses Telleri / Şirin Pancaroğlu (2010, *Kalan 513*, *kemençe, kanun, ut, arp için İstanbul'un Ağaçları: İhlamur, Erguvan, Çınar*)
- Düşlerimin Toprağı / Selva Erdener (2011, *Kalan 555*, *Selva Erdener: soprano, İbrahim Yazıcı: piyano*)
- Nereye Aşkım / Selva Erdener (2013, *Kalan 611*, *Selva Erdener: soprano, Turkuvaz Beşlisi*)
- Eren Süalp: Guitar Recital (2015, *Naxos 8573487*, *Eren Süalp: gitar, 5 Grotesk*) (Yedig, 2017).

1.1.3. Gitar için Yazdığı Eserler

- **5 Grotesques (1988)**

Grotesque 1 (Quasi una Marcia):

Görsel 12. (Turgay Erdener'in el yazması – Grottesque 1, “quasi una marcia”) / Turgay Erdener. Grottesque 1. 1988. (Kanneci, Ahmet, 2012)

Marş havası taşıyan eser iki dörtlük ölçüde, la eksenli dorian modunda yazılmıştır. Eserin ilk iki ölçüsündeki la ve mi sesleri yirmi beşinci ölçüye kadar devam ederek ısrarlı bir bas yürüyüşü gerçekleştirmiş. Bu ısrarlı bas yürüyüşün esere marş havası kattığı söylenebilir.

Grottesque 2 (Allegro Energico):

Görsel 13. (Turgay Erdener'in el yazması – Grottesque 2 “Allegro energico”) / Turgay Erdener. Grottesque 2. 1988. (Kanneci, Ahmet, 2012)

Eser otuz ikinci ölçüye kadar bir ölçü dokuz sekizlik, bir ölçü üç dördlük ritimde neşeli ve enerjik bir şekilde gitmektedir. Otuz üçüncü ölçüden itibaren iki dördlük ve ağır bir tempoda seyretmektedir. Altmış dokuzuncu ölçüden itibaren ise tekrar baştaki bölümün on ikinci ölçüsüne kadar aynı şekilde gelmekte ve parça son bulmaktadır.

Kanneci (2012) eser hakkında şunları söylemektedir:

“Grotesque 2 “allegro enegico” ‘de geleneksel armoniye dördlük blok akorlar eklenmiştir. Bu bestecinin uydurduğu bir çeşit sentetik bir mod olarak kabul edilebilir. Tıpkı Grotesque 1’de ki gibi la eksenli git-gel görülmektedir” (Kanneci, 2012, s.8)

Grotesque 3 (Molto Calmo):

Görsel 14. (Turgay Erdener’in el yazması – Grotesque 3 “molto calmo”) / Turgay Erdener. Grotesque 3. 1988. (Kanneci, Ahmet, 2012)

Eser frigen modunda ve serbest ölçü şeklinde yazılmıştır. Çok sakın çalınan ve böylelikle icracının müzikalitesini daha iyi duyurmayı sağlayan bir bölümdür.

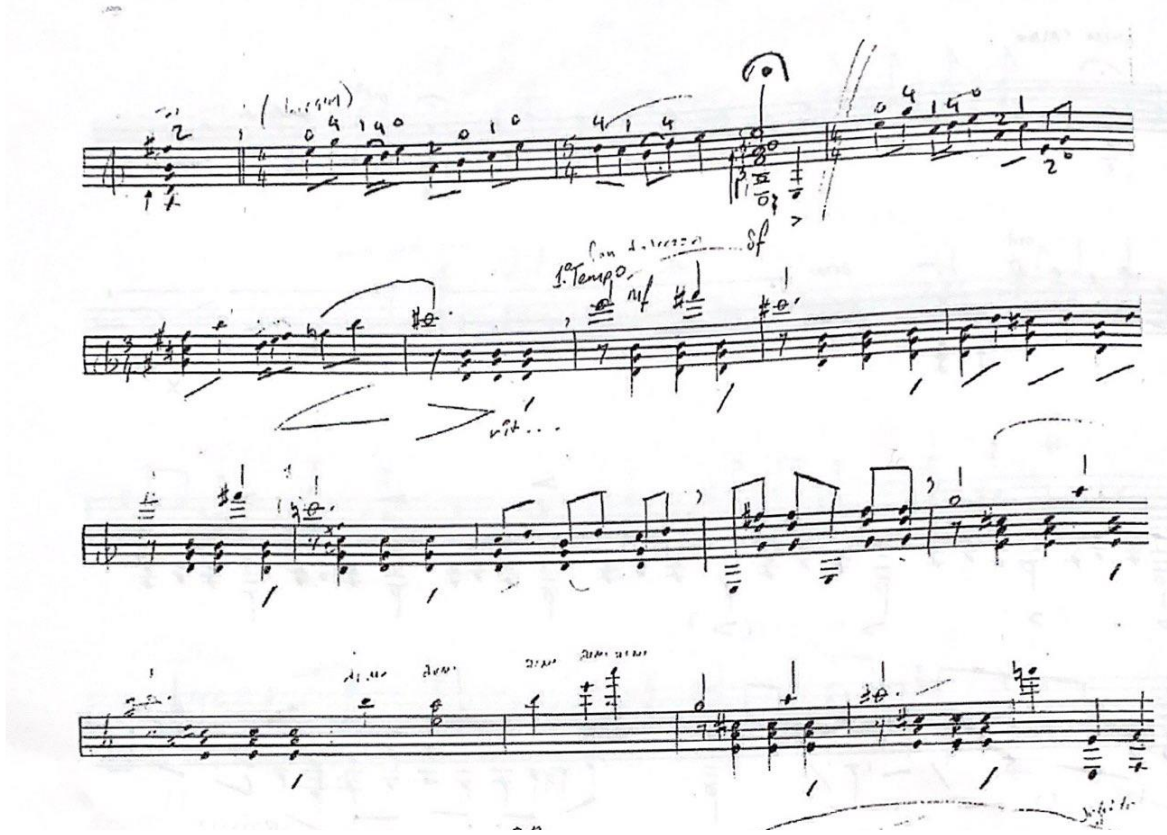
Kanneci (2012) eser hakkında şunları söylemiştir:

“Barok müzikte de rastlanılan bir çeşit recitativo‘ya eşlik eşlik eden eksen fikri ile adeta bir kadans gibi yazılmıştır. Frigen dizi malzemesi kullanılarak katma sesli üçlü akorlar kullanılmıştır. Bu arada dörtlü aralıklara da göz kırpması olduğunu görürüz” (Kanneci, 2012, s.8)

Grotesque 4 (Vigoro):

Kanneci (2012) eser hakkında şunları söylemiştir:

Üçlü ve dörtlü akorların iç içe girmesiyle oluşmuş bir sunuş akoruyla başlar. Tıpkı Grotesque 2’de olduğu gibi dizide asimetri görülür. Kabına sığmayan, dolaşmış bir yapıda oluşturulan bu bölümde artık net bir şekilde dörtlü aralıklara sıkça rastlarız. Sol lidien modu ile benzerlik görülen sentetik bir dizi üzerine kurulmuştur (Kanneci, 2012, s.8).

Görsel 15. (Turgay Erdener’in el yazması – Grotesque 4 “vigoro”) / Turgay Erdener. Grotesque 4. 1988. (Kanneci, Ahmet, 2012)

Grotesque 5 (Allegro energico)

Eser dört dörtlük ölçüde yazılmıştır. Ara ara iki dörtlük ve üç dörtlük tek ölçüler bulunmaktadır. Eser yirmi üçüncü ölçüye kadar enerjik bir tempoyla çalınırken “andante cantabile” bölümünde daha sakin ve şarkı söyler gibi çalınması gerektiği belirtiliyor. Eserde mi aeolien ve la frigen olarak iki farklı mod göze çarpmaktadır.

Kanneci (2012) eser hakkında şunları söylemiştir:

“Grotesque 5 “allegretto” “in Grotesque 1 ile bir benzerlik taşıdığını görürüz. La eolien ve mi frigen benzeri bir dizi üzerin kurgulanmış olan bu bölümde mi ve la çift aidiyet olduğu görülür” (Kanneci, 2012, s.8).

Erdener (Yedig, 2017) yazmış olduğu 5 Grotesques için şunları söylemiştir:

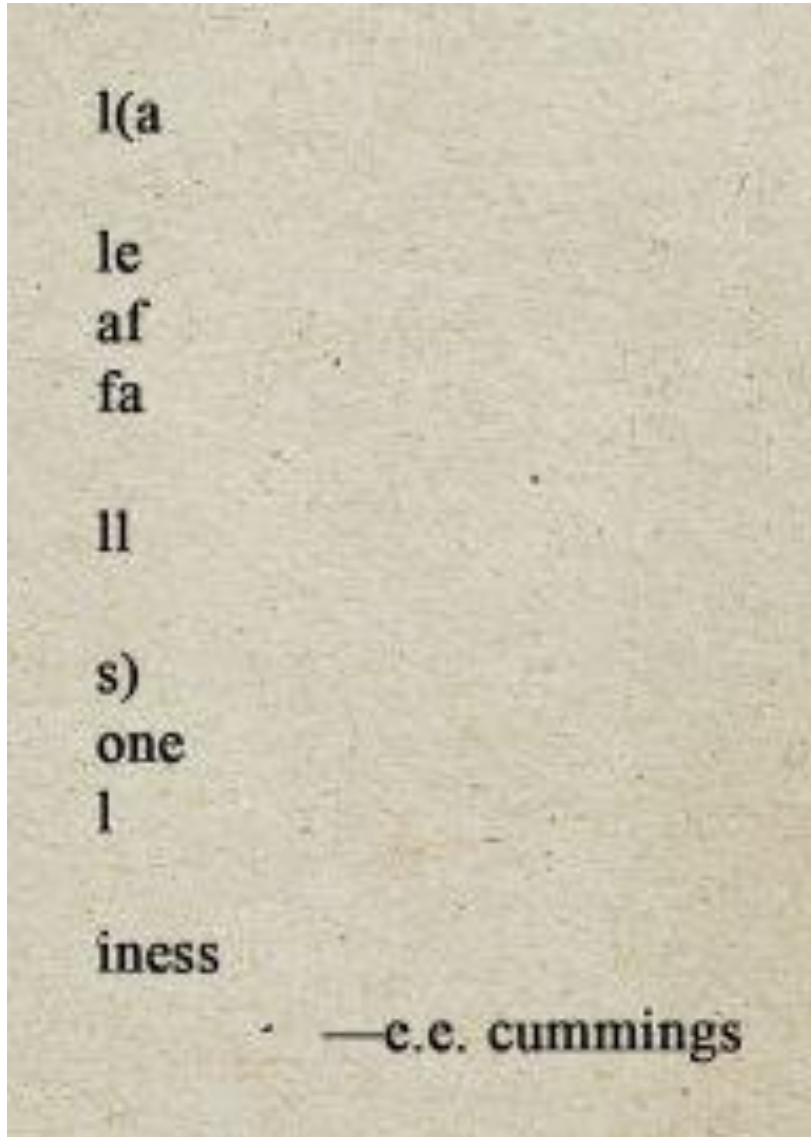
Ahmet Kanneci'nin ısrarlı talebi üzerine Avrupa'da çıkacağı konser turnesi için yazdım. Solo gitar repertuarındaki genel eğilim doğrultusunda süresini kısa tuttum. Müzik dili adına çok özel bir arayışım yoktu. Gitarın maharetini sergilemekti amaç. Kanneci'nin çok başarılı olduğunu söylediği tremolo, golpe gibi gitar tekniklerini farklı bölümlerde ele aldım. Eski mağara resimleri gibi yalın, kaba, komik ezgiler tasarladım. Bölümlerin detayını paylaşmak istemediğim birer öyküsü var. Kimi yerlerde kendimle şakalaştım. Her bölümde Ahmet Kanneci'nin kişiliğine uyabilecek ezgiler çıktı ortaya. İsim seçiminde eserin bu özelliklerini vurguladım. 6 Temmuz'da Bratislava'daki Kulturne Leto Gitar Festivali'nde İlk kez seslendirildi. “Beş Grotesk”, yurtdışında notası en çok istenen eserim (Yedig, 2017, s.283).

Görsel 16. (Turgay Erdener'in el yazması – Grotesque 5 “Allegro enegico”) / Turgay Erdener. Grotesque 5. 1988. (Kanneci, Ahmet, 2012)

- **Loneliness, A Leaf Falls Down (1991)**

Eser “loneliness...” ve “... a leaf falls down” isimlerini taşıyan iki bölümden oluşmaktadır. Eser E.E.Cummings’in 1958 yılında yazmış olduğu bir şiirden esinlenilerek yazılmıştır. Şiiri özel kılan en önemli özelliklerden biri ise şiirin yazım tekniği ve kâğıt üzerindeki görüntüsüdür. Şiirde kullanılan harflerin görseli bir yaprağın yere düşüşünü tasvir etmektedir.

Görsel 17. (E.E. Cummings’in 1958 yılında yazdığı “l(a leaf falls) oneliness” şiiri) / American Literary Modernism, 2016, <https://124.im/Hrqu>

Görsel 18. (Turgay Erdener'in el yazması – Loneliness) / Turgay Erdener. Loneliness. 1991. (Kanneci, Ahmet, 2012)

Eser serbest ölçü şeklinde yazılmıştır. Eserin “loneliness...” olan birinci bölümünde gitar, beşinci teli bir ses aşağıdan olacak şekilde sol sesine ayarlanır ve “E B G D G E” akort düzeni ile çalınır. İlk bölüm re dorian modunda yazılmıştır. Eserin ikinci bölümü olan “...a leaf falls down” ‘da ise gitar, beşinci teli ve altıncı teli birer ses aşağıdan olacak şekilde ayarlanır ve “E B G D G D” akort düzeli ile çalınır. Besteci ilk bölümde yalnızlığı, ikinci bölümde ise bir yaprağın düşüşünü yansıtmak istemiştir. İkinci bölümde ise sol aeolian modu kullanılmıştır.

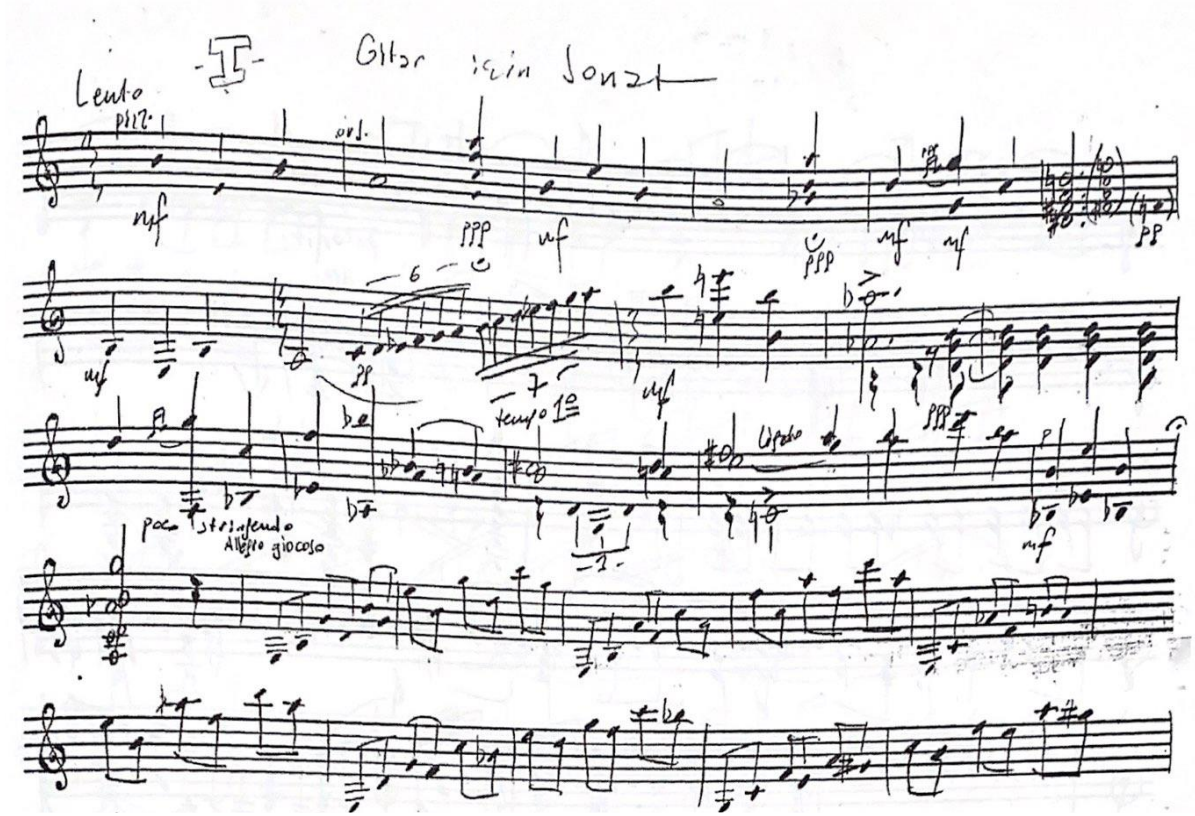
Kanneci (2012) eser hakkında şunları söylemiştir:

Loneliness sevgili Turgay Erdener ile yine birlikte sohbet ettiğimiz bir akşamın ürünüdür. Anlaşılacağı üzere o akşamın konusu şiir'di ve konu e.e.cummings'e kadar uzanmıştı. Turgay Erdener Fransızca bilir. İngilizce benim alanıma giriyordu ve fakir İngilizcem ile uzun uzun loneliness isimli şiir üzerinde durduk ve saklı yanlarını keşfetmeye gayret ettik. Bu çabamdan ve şiirin büyüğünden etkilenen Erdener, o çok girişken olmayan, duyarlı kişiliği ile takip eden günlerden bana adeta cevap verircesine bu eseri yazdı ve şahsıma ithaf etti. Bu eserde Erdener şiirin ve yarattığı görsel ifadenin kendisinde yarattığı izdüşümünü gitar ile ifade etmiştir (Kanneci, 2012, s.36).

Erdener (Yedig, 2017) yazdığı eser hakkında şunları söylemiştir:

E.E. Cummings'in dört sözcükten oluşan şiirinden ve grafik yazım biçiminden çok etkilenmişim. Şiiri Ahmet Kanneci bulup getirmişti. Gitar için yazdığım müzikte sükunet duygusu öne çıkar. Yaprağın düşmesi perdelerdeki iniş, çıkışlarla yansıtılır. Eser bittiğinde dinleyicinin zihninde hiçbir iz kalmamasını hedefledim. Tıpkı rüzgârsız günde kumları yalayıp geri çekilen dalga gibi... 20 Temmuz 1991'de Fransa'nın Orthez kentinde 18. Guitares du Sebestre Festivali kapsamında seslendirildi (Yedig, 2017, s.284).

• **Gitar için Sonat (1997):**

Görsel 19. (Turgay Erdener'in el yazması –Gitar için Sonat) / Turgay Erdener. Gitar için Sonat. 1997. (Kanneci, Ahmet, 2012)

Turgay Erdener tarafından 1997 yılında yazılan gitar sonatı dört bölümden oluşmaktadır. Eser, birinci bölüm – Lento, Allegro Giocoso, ikinci bölüm – Moderato Tranquillo, üçüncü bölüm – Allegretto Scherzando, dördüncü bölüm – Larghetto Misterioso bölümlerinden oluşmaktadır. Kanneci (2005) yazmış olduğu doktora tezinde Turgay Erdener'in gitar sonatının müzikal formunu, enstrümana uygunluğunu ve eğitimde uygulanabilirliğini incelemiş ve çok önemli katkılarda bulunmuştur.

Kanneci (2012) eserin müzikal formu ile ilgili şunları söylemiştir:

İlk bölüm, “Lento – Allegro giocoso” mi Phiygian mod’da yazılmıştır. 19-26 ölçüler arası A teması verilmiştir. 27-30 ölçüler arası Coda, 31-52 ölçüler arası Köprü, 53-74 ölçüler arası Development, 75-92 ölçüler arası B teması, 93-98 ölçüler arası Dönüş Köprüsü, 99-106 ölçüler arası reexposition ce Coda görülür.

İkinci Bölüm, “Moderato Tranquillo” tamamlanmamış üç bölmeli lied formunda düşünülmüştür. A bölümü 3-32 ölçüler arası, 33-37 ölçüler arası Köprü, 38-59 ölçüler arası B Bölmesi, 60-71 ölçüler arası tekrar A teması ve 72-74 ölçüler arası Coda’dır.

Üçüncü Bölüm, “Allegretto Scherzendo” iki bölmeden oluşmaktadır. 1-25 ölçüler arası A Bölmesi, 26-55 ölçüler arası B Bölmesinden, 56-60 ölçüler Coda’dan oluşmuştur.

Dördüncü Bölüm, “Larghetto misterioso” üç bölümden oluşmuştur. 1-32 ölçüler arası A Bölümünü, 33-45 ölçüler arası B Bölümünü, 46-63 ölçüler arası C Bölümünü, 64-80 Coda’yı oluşturur (Kanneci, 2012, s.62).

Erdener (Yedig, 2017) yazmış olduğu gitar sonatı hakkında şunları söylemiştir:

1997’de Sonat’ı yazmadan önce çağdaş bestecilerin gitar eserlerini dinleyip üzerinde uzun süre düşündüm. Beethoven’in piyano sonatları ortalama 20-35 dakikaysa, gitar sonatı en fazla 15 dakika olmalıydı. Yapısal açıdan minimal senfoni gibi tasarladım. Frederic Rzewski’nin nano sonatlarından ilhamla nano senfoni diyebiliriz. 25 Kasım 1997’de İspanya’nın Linares kentinde, 6. Encuentro Internacional de Guitarra Festivali’nde Ahmet Kanneci ilk kez seslendirdi. Gazi Üniversitesi’nde hazırladığı ‘Türkiye’de Gitar Sonatı’ konusundaki doktora tezinde de eseri inceledi (Yedig, 2017, s.289).

• 3 (Üç) Türk Melodisi (1996)

Türk müziği ile Batı müziği arasındaki en önemli fark kullandıkları ses sistemleridir. Batı müziğinde tampere sistemi kullanılmaktadır. Tampere sistemi “Avrupa müziğinin ses sisteminde eşit düzenlilik. Bir sekizli aralığın 12 yarım perdeye bölünmesi için, sekizli dışındaki bütün aralıkların oluşturduğu ses yüksekliklerinde yapılan çok küçük değişikliklerle sağlanan düzen” (Say, 2010, s.434). Batı müziği tampere sistemine göre bir oktav arasında 12 ses bulunurken Türk müziğinde bir oktavlık ses alanında 53 adet ses vardır. Yani bir tam aralık arasında Batı müziğinde 2 adet ses bulunurken Türk müziğinde ise 9 adet (koma) ses bulunmaktadır. Kullanılan bu farklı ses sistemleri, tampere sistemine göre düzenlenmiş enstrümanlar ile (gitar, piyano, flüt vb.) Türk müziğindeki birçok eserin çalınamaması sonucunu doğurmuştur. Yani gitar ile çalınabilecek Türk müziği eser sayısı az olduğundan yazılan eser sayısı da oldukça azdır. O yüzden Turgay Erdener’in yazmış olduğu “Üç Türk Melodisi”, Türkiye’deki gitar müziğinin ve gitar repertuarının gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kanneci (2005) Avrupa’da gitar için yazılan halk müziklerinin, gitara olan sevgi ve ilginin artmasına neden olduğunu dile getirmiş ve bu sebeple gitar için Türk müziği eserlerinin yazılmasına ön ayak olmuştur.

Turgay Erdener'in yazmış olduğu "Üç Türk Melodisi", Laçın, Yunus ve Yandım Allah bölümlerinden oluşmaktadır. Bu eserler yazılmış olan türkülerin rekompoze⁵ olarak gitara tekrardan yazılmış halleridir.

Görsel 20. (Turgay Erdener'in el yazması – Laçın) / Turgay Erdener. Laçın. 1996. (Kanneci, Ahmet, 2012)

"Üç Türk Melodisi" albümündeki ilk eser olan "Laçın" Azeri bir Halk Türküsü'dür. Turgay Erdener, yazmış olduğu gitar eserlerinin hemen hemen hepsinde gitarda uygulanan önemli teknikleri kullanmaya özen göstermiştir. Rekompoze şeklinde yazılan "Laçın" eserinin, tremolo⁶ ile başlaması buna bir örnektir. Eser, mi minör tonunda ve beş sekizlik ölçüde yazılmıştır.

⁵ **Rekompoze:** Halk ezgilerini deforme etmeden armonize ederek kompozisyon haline getirmek. (Ahmet Kanneci, kişisel iletişim, 21 Haziran 2021)

⁶ **Tremolo:** Tek bir notanın veya akorun hızlı bir şekilde art arda çalınması (Fallows, 2001).

Görsel 21. (Turgay Erdener'in el yazması – Yunus) / Turgay Erdener. Yunus. 1996. (Kanneci, Ahmet, 2012)

“Üç Türk Melodisi” albümündeki ikinci eser olan Yunus, Yunus Emre'nin “Gel Gör Beni Aşk Neyledi” ilahisinden yola çıkılarak yazılmış rekompaze bir eserdir. Eser, dört dörtlük ölçüde ve Kürdi makamında yazılmıştır. Gitar, ikinci teli yarım ses aşağıdan olacak şekilde Si_b sesine ayarlanır ve “Mi Si_b Sol Re La Mi” akort düzeni ile çalınır.

Mi	_____	1.Tel
Si_b	_____	2.Tel
Sol	_____	3.Tel
Re	_____	4.Tel
La	_____	5.Tel
Mi	_____	6.Tel

Şekil 1. Turgay Erdener'in “Yunus” adlı eserinin akort sistemi

Görsel 22. (Turgay Erdener'in el yazması – Yandım Allah) / Turgay Erdener. Yandım Allah. 1996. (Kanneci, Ahmet, 2012)

“Üç Türk Melodisi” albümündeki üçüncü eser olan “Yandım Allah” ise Hüseyini Makamında yazılmıştır. Türk müziğinde “Uzun Hava” olarak adlandırılan serbest ölçü ile başlar ve ardından dört dörtlük ölçü olarak devam eder.

Kanneci (2012) “Üç Türk Melodisi” hakkında şunları söylemiştir:

Gitar icrası ile ülkemiz müziğini diğer ülkelere tanıtmak çok önemsendiğim ve arzu ettiğim bir konudur. Bu düşüncem sevgili Turgay Erdener'in de önem verdiği bir konudur. Çalınabilirliğini de göstermek önemsenmiştir. Bu durumda hassas olan başka bir nokta ise halk müziğindeki temaların deforme olmamasına dikkat edilmesi gerekliliğidir. Bu nedenle eserlerin temaları aynen korunmuştur (Kanneci, 2012, s.48).

Erdener (Yedig, 2017) yazmış olduğu eser hakkında şunları söylemiştir:

Üç Türk Melodisi'ni ise uyarlamalara karşı olduğum halde Kanneci'nin ısrarlı talebi üzerine 1996'da yazdım. Okan Murat Öztürk'le TRT Repertuarındaki yüzlerce eseri inceleyip, gitara uyarlanabilecekler seçildi. Ertuğ Korkmaz, Ertuğrul Bayraktar ile paylaştık. Ben iki türkü ve bir Yunus Emre ilahisini gitara uyarladım (Yedig, 2017, s.289).

1.1.4. Gitar Eserlerinin İlk Seslendirilişleri

- 1) **5 Grotesques** – Ahmet Kanneçi, 6 Temmuz 1988, Bratislava
- 2) **Loneliness...**- Ahmet Kanneçi, 20 Temmuz 1991, Orthez – Fransa
- 3) **Sonat** – Ahmet Kanneçi, 25 Kasım 1997, Linares – İspanya
- 4) **3 Türk Melodisi** – Ahmet Kanneçi, 30 Ağustos 1996, Buenos Aires – Arjantin (Kanneçi, 2001).

Turgay Erdener'in solo gitar için yazmış olduğu eserlerin ilk seslendirilişleri Ahmet Kanneçi tarafından yapılmıştır. Türk bestecilerinin gitar için yazmış oldukları eserlerin yurtdışında seslendirilmesine ve duyurulmasına önem veren Kanneçi, Turgay Erdener'in gitar eserlerini Dünya'nın çeşitli ülkelerindeki gitar festivallerinde seslendirerek ülkemiz gitar müziğinin tanınmasına ve yayılmasına da katkı sağlamıştır.

1.1.5. Gitar Eserlerinin Audio Kayıt Durumları

1) **5 Grotesques**

- Ahmet Kanneçi, “1996 – Festival Guitarras Del Mundo 96, EPSA Arjantin (Karma CD)” (Karagülle, 2014, s.13).
- Ahmet Kanneçi, “Sony BMG Classical”, 2006 (Karagülle, 2014, s.13).
- Eren Süalp, Naxos, 2015 (Naxos, 2021, <https://124.im/7SzXmk>).

2) **Loneliness...**

- Ahmet Kanneçi, Sony BMG Classical, 2006 (Karagülle, 2014, s.13).

3) **Sonat**

- Ahmet Kanneçi, Sony BMG Classical, 2006 (Karagülle, 2014, s.13).

4) **3(Üç) Türk Melodisi**

- Ahmet Kanneçi, “1996 – Anatolian Pieces, BMG (Solo CD)” (Karagülle, 2014 s13).
- Ahmet Kanneçi, Sony BMG Classical, 2006 (Karagülle, 2014, s.13).

İlk seslendirilişlerinin ardından ilk audio kayıtları da Ahmet Kanneçi tarafından gerçekleştirilmiştir. 1996 yılında Kanneçi'nin Arjantin'in Buenos Aires kentinde verdiği konserinde 1 numaralı Grotesk kaydedilmiş ve EPSA şirketi tarafından yayınlanmıştır. Yine aynı yıl "Üç Türk Melodisi" olan "Anatolian Pieces" kaydı BMG şirketi tarafından yayınlanmıştır. 2006 yılında ise Turgay Erdener'in tüm gitar eserlerinin bulunduğu "Ahmet Kanneçi Plays Turgay Erdener" albümü Sony BMG Classical şirketi tarafından yayınlanmıştır. Son olarak 2015 yılında Eren Süalp tarafından kaydedilen 5 Grotesque, Noxos şirketi tarafından yayınlanmıştır.

1.2. PROBLEM DURUMU

Bir icracının çaldığı eser hakkında bilgi sahibi olması önemli bir husustur. Bestecinin hayatı, yaşadığı dönem, yazım stili, yazmış olduğu klasik gitar eserleri ve bestelenme süreçlerinin bilinmesi o eserin icrasına olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sebeple Turgay Erdener'in yazmış olduğu gitar eserlerini seslendirecek olan gitaristler ve öğrencilerin icrasına katkı sağlamak amacı ile aşağıda belirtilen problem cümlesine ve alt problemlere cevap aranmaktadır.

1.3. PROBLEM CÜMLESİ

Turgay Erdener'in gitar müziğine katkıları, gitar müziğinin gelişimi için görüş ve önerileri nedir?

1.4. ALT PROBLEMLER

1. Turgay Erdener'in yazmış olduğu "5 Grotesques, Loneliness, 3 Türk Melodisi ve Gitar için Sonat" haricinde başka gitar eserleri var mı? Yazmış olduğu klasik gitar eserlerinin bestelenme süreçleri nasıldır?
2. Turgay Erdener'in gitar için yazmış olduğu eserlerle ilgili armonik, modal anlayışlar ve kompozisyon ile ilgili detaylar nelerdir?
3. Turgay Erdener'in gelecekte gitar için eser yazma fikirleri nelerdir?
4. Turgay Erdener'in gitar hakkındaki düşünceleri nelerdir?
5. Turgay Erdener'in Türkiye'de kompozisyon bölümleri ders içeriklerine klasik gitar için de eser yazılmasının eklenmesi hakkında düşünceleri nedir?

6. Turgay Erdener'in gitaristlerin yapmış oldukları besteler ile ilgili düşünceleri nelerdir?
7. Turgay Erdener'in Türkiye'de klasik gitar gelişimi hakkındaki görüşleri nelerdir?
8. Turgay Erdener'in Türkiye'de gitar eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?
9. Turgay Erdener'in gitar öğrencileri ve gitaristler hakkında düşünceleri nelerdir?

1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada, Turgay Erdener'in gitar müziğine olan katkılarının araştırılması hedeflenmiştir. Bu araştırma, Turgay Erdener'in gitar için yazmış olduğu eserlerin yazım süreçleri, ilk seslendirilişleri, kayıt durumları, edisyon durumları ve Türkiye'deki gitar müziğinin ve gitaristlerin gelişimi için kendisi ile yapılan görüşme incelenerek, gitar müziğine, gitaristlere, öğrencilere ve bestecilere katkı sağlayacak bir kaynak oluşturma amacı taşımaktadır.

1.6. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu Araştırma;

- 1) Türkiye'de ve yurtdışında kabul gördüğü düşünülen besteci Turgay Erdener'in, klasik gitar için yazmış olduğu solo gitar eserlerinin listelenmesi, bestelenme süreçlerinin anlatılması, ilk seslendiriliş ve kayıt durumlarının incelenmesi ve değerlendirilmesi;
- 2) Klasik gitar sanatçılarının ve öğrencilerinin oluşturacakları sınav veya konser repertuarlarına katkı sağlaması;
- 3) Türkiye'de gitar müziğinin ve gitar repertuarının gelişimi için adım atacak olan gitarist ve bestecilere yönelik önemli bir kaynak olması,
- 4) İleride yazılabilecek olan bu veya buna benzer konularla ilgili tezlere kaynak olması bakımından önem taşımaktadır.

1.7. SAYILTILAR

Bu araştırmada;

- 1) Seçilmiş olan yöntem ve tekniklerin geçerli, güvenilir ve araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmıştır.
- 2) Kullanılan kaynakların güvenilir ve doğru bilgiler içerdiği varsayılmıştır.

1.8. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

- 1) Görüşme sorularına verilen cevaplar ile sınırlıdır.
- 2) Kaynaklardan ulaşılabilenler ile sınırlıdır.

2. BÖLÜM: YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma, kaynak tarama ve görüşme yöntemlerinin kullanıldığı, betimsel bir çalışma olarak hazırlanmıştır.

2.2. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu araştırmadaki veriler basılı ve elektronik kaynakların taranmasının haricinde 25 Aralık 2019 tarihinde Turgay Erdener ile yapılan görüşme sonucunda elde edilmiştir.

2.3. VERİLERİN ANALİZİ

Doküman analizi ve besteci ile yapılan görüşme sonucu elde edilen veriler araştırmacı tarafından araştırmanın amacına yönelik olarak değerlendirilip yorumlanmıştır.

3. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Birinci alt problem: “Turgay Erdener’in yazmış olduğu “5 grotesques, loneliness, 3 Türk Melodisi ve Gitar için Sonat” haricinde başka gitar eserleri var mı? Yazmış olduğu klasik gitar eserlerinin bestelenme süreçleri nasıldır?”

Arş: Sn. Erdener, ilk sorum gitar eserleriniz hakkında, 5 Grotesques, Loneliness, 3 Türk Melodisi ve Gitar Sonatı haricinde başka gitar eseriniz var mı?

T.E: Onların dışında başka şeyler de var. Ahmet Kanneçi'nin transkript ettiği şeyler, onların çok bilgisine sahip değilim. Onun dışında şu anda da gitar konçertosu bitirmeye uğraşıyorum. Ahmet Kanneçi ile neredeyse elli yıla varan bir dostluğum var. Onun böyle bir şeyi hak ettiği düşüncesindeyim. Yani ona yazılmış bir gitar konçertosu olmasını hak ettiğini düşünüyorum. Dolayısıyla bunu muhakkak yapmalıyım diye zaten bir baskı vardı içimde ve onunla uğraşıyorum, bitecek diye umuyorum.

Arş: Yazmış olduğunuz gitar eserlerinizin bestelenme süreçlerini anlatır mısınız?

T.E: Gitarla ilgili bir şeyler yapmak, eser yazmak meselesinde beni hareketlendiren tek nokta Ahmet Kanneçi. Çünkü gitar bizim kompozisyon eğitimimizde bir rol oynamıyor. Belki bunu biliyorsun belki bilmiyorsun. Mohammad Ranjbari, ya master ya doktora sanatta yeterlilik tezinde bu konuların sorgulamasını yaptı. Gitar için eser yazılımı, besteciler gitar eseri yazmaya nasıl özendirilebilir gibi. Onun tezinde ortaya çıktı ki orkestrasyon kitaplarında gitar çok az bir şekilde yer alıyor. Biliyorsun ki bestecilik eğitiminde bestecilik öğrencilerinin çalgılarla ilgili bilgi almasının tek kaynağı orkestrasyondur. Orkestrasyon kitaplarında gitar çok zayıf bir şekilde yer alır. Belki sadece telleri, ses aralığı yazılı olabilir. Orkestrasyon derslerinde onlar okunmaz bile sadece okunan orkestra enstrümanlarıdır. Bu sebeple gitar bizim ilgi alanımızın dışında kalır. Ancak kompozisyon bölümünde okuyan kişi daha önceden gitar çaldıysa ve bir eğitim aldıysa onlar devam ettirirler. Söz gelimi bizden daha eski olan İstemihan Taviloğlu'nun döneminden Sarper Özsan vardı. Sarper Özsan, gençliğinde gitar çalmış olmanın verdiği bir itici güçle bir tane gitar eseri yazdı. Benim buradaki motivasyonu sağlayan Ahmet Kanneçidir. Ahmet Kanneçi hatırladığım

kadarı ile Bilkent'in ilk açıldığı yıllarda (1986-87) orada bir dönem yöneticilik yaptı. O yöneticilik sırasında ben de o okula çağırılan hocalardan biriydim. Bilkent'in kadrosu başta hemen oluşmadı. O yüzden konservatuvardan bir müddet yardım aldılar. O sırada ben de gidiyordum, Ahmet Kanneci de gidiyordu. Daha konservatuvarda gitar bölümü kurulmamıştı. Belki onun üçüncü veya dördüncü senesinde kurulmuş olabilir. Tam tarihini hatırlamıyorum ama bildiğim kadarıyla doksandan sonra kuruldu. Orada Ahmet Kanneci ile bu konuları daha çok konuştuk. Daha önceden de çalacağı repertuvarlarını hep sorardı ve sorgulardı. O sorgulamalar sırasında ben birçok gitar müziğine şahit oldum. Tarrega'yı, Rodrigo'yu, Albeniz'i, Turina'yı, Fernanda sor'u gösterdi bana. O sıralarda Ahmet Kanneci bana "*Gitar için yazsan çok iyi olur*" gibi bir nevi yumuşak baskı yapmaya başladı. Ancak gitara nasıl yazacağım hakkında hiçbir fikrim yoktu. Dolayısıyla Ahmet Kanneci bana birtakım notaların kopyalarını verdi. Onlara baktım, dinledim, neler yazmışlar, akorları nasıl yazıyorlar, gitarda kontrpuan nasıl olabiliyor diye kendimce sorguladım, dinledim bu süreçte. Ahmet Kanneci o sıralarda çok fazla yurt dışı konserine çıkıyordu; Çekoslovakya, Avusturya, İspanya, Fransa'da konserleri oluyordu ve Ahmet Kanneci Çekoslovakya'daki bir festivali hedef seçti. Bu festivale prömiyerini yapacağım bir eser yetiştir dedi. Böyle bir şey besteci içinde cazip oluyor. Bir festivalde bir eserin prömiyerinin yapılması motivasyonu ile öncelikle 5 grotesque'i yazdım.

Ben piyano eseri yazdığım zaman piyanistle eser hakkında gidip görüşmem ama gitar eseri yazarken bunu düşünmek zorundaydım. Bunu öğrendim o süreçte ve yazdıkça Ahmet Kanneci'ye hep kontrol ettirdim. Bu çalınabilir mi, çalınamaz mı, çalınırsa nasıl tınıyor gibi sorular sordum. Bu şekilde göstermem ve onun çalması şeklinde ilerleyen bir süreç oldu. Çok kısa zamanda 5 grotesque'i yazdım. O arada Ahmet Kanneci halk türkülerinin gitarla çalınabilmesine merak sarıyordu. Ama tabii ki rekompoze bir eser şeklinde. O düzenleme gibi değil çünkü düzenleme biraz daha kolaydır. Düzenleme yaparken armoni koyarsın, melodiyi koyarsın ama bizden beklediği o değildi. Bir nevi rekompoze şeklinde orijinal esermiş gibi yazmamızı istiyordu. O sırada yakın arkadaşlarımız olan Ertuğ Korkmaz, İstemihan Taviloğlu, Ertuğrul Bayraktar ile beraber oturup bunların sohbetini yaptık. Hangi türküler yapılabilir diye önümüze Türk Halk Müziği notalarını açtık ve oradan seçmeler yaptık. Ahmet Kanneci beğendiği türkülerini önerdi. Ertuğrul Bayraktar altı türküyü yaptı bildiğim kadarıyla. İstemihan Taviloğlu Daldalan'ı yaptı. Ben de üç tane halk türküsünü seçtim. Üç tane seçtim çünkü tek bir şey olsun istemedim. Yaprak albümü olabilir diye

düşündüm. O süreç tamamen Ahmet Kannecci'nin yakın ilgisiyle gelişti. Sonunda halk türküsünün yeniden bestelenmesi şeklinde eserler ortaya çıktı.

Bu eserlerin basımını Ahmet Kannecci çok çabucak gerçekleştirdi. Yani notaları düzgün bir şekilde yazdırttı ve Seveda Cenap And Yayınlarında nota olarak basıldı. Bildiğim kadarıyla Ahmet Kannecci sonrasında ikinci ve üçüncü kez bir daha bastırdı. Çünkü o yayın evleriyle süreli ve sınırlı sözleşme yapıyorlar. Böylelikle bu eserlerin hem Türkiye'de hem de Dünyanın değişik yerlerinde çok fazla çalınmalarını sağladı. Arjantin'de, Meksika'da, Almanya'da ya da Uzak Doğu'da çalanlar oldu. Tabi ki Ahmet Kannecci gitar bölümünü açtıktan sonra her sınıfa uygun repertuar belirledi ve bu repertuarlarda da hep Türk bestecilerinin eserlerini gözettiler. Orada da önceliği gitar çalan besteciler değil, gitar çalmayan bestecilerden yana oluyordu. Onun düşüncesine göre gitar çalan besteciler daha çok gitara odaklanıyorlar, diğer müziklerle çok ilişkili olmuyorlar ve bu da bir zayıflık yaratıyor. Bu, onun görüşü tabi ki, ama benim görüşüm onunla paralel değil. İşte özet olarak hikâyesi böyle. Sonra sonat için zorladı, çünkü sonat önemli bir tür, önemli bir yapıdır. Mesela Beethoven'ın otuz iki tane piyano sonatı var. Bu müzik tarihinin müzik edebiyatının doruk noktalarındandır. Ahmet Kannecci'nin de sonatın çok önemli olduğuna dair düşüncesi vardı ve muhakkak gitar için sonat yazılmalı diye düşünüyordu. Bir şekilde öyle ya da böyle bende yazdım. Sanıyorum İstemihan Taviloğlu da yazdı. Başka yazan oldu mu bilmiyorum. İşte özetle bunları yaptık o dönemde. Neredeyse her hafta mutlaka bir gün, iki gün bu yazdığım şeyleri gösterdim. Ahmet Kannecci de çaldı, eksik hissettiği yerleri söyledi, yazdığım eserler hakkında konuşmalar yaptık. Bu eserlerin hikâyesi biraz böyle.

Turgay Erdener ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında yazmış olduğu 5 Grotesques, Loneliness, 3 Türk Melodisi ve Gitar için Sonat haricinde halen yazım aşamasında olan Gitar Konçertosu bulunmaktadır. Kompozisyon bölümlerinde bestecilik eğitimi alan öğrencilerin çalgılar hakkında bilgi sahibi oldukları orkestrasyon kitaplarında, gitar hakkında sınırlı bilginin olması ve gitarın orkestrada yer alan bir çalgı olmaması gitarın, bestecilik öğrencilerinin ilgi alanlarının dışında bir çalgı olmasına neden olduğu görülmüştür. Turgay Erdener'i klasik gitar için eser yazma fikrine iten gücün ise yakın arkadaşı olan gitarist Ahmet Kannecci olduğu gözlemlenmiştir. Yazılan bir eserin uluslararası konserlerde prömiyerinin yapılması besteci açısından önem taşımaktadır. Turgay Erdener'in yazmış olduğu gitar eserlerinin uluslararası festivallerde seslendirilecek olması da Erdener için motivasyon kaynağı olduğu görülmektedir.

3.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

İkinci alt problem: “Turgay Erdener’in gitar için yazmış olduğu eserlerle ilgili armonik, modal anlayışlar ve kompozisyon ile ilgili detaylar nelerdir?”

Arş: Eserlerle ilgili armonik, modal anlayışlar ve kompozisyon ile ilgili detaylar nelerdir?

T.E: Aslında bunlar tamamen öznel şeyler, yani armonik seçim benimle ilgili bir şey. Gitarın armonik seçimlerimde bir katkısı var mı diye soracak olursan şöyle olabilir, gitarın armonik bir çalgı olması. Çünkü armonik çalgı pek yok. Arp ve piyano haricinde başka hiçbir çalgıda armonik bir özellik yok. Akorlar çalamazsın. Hele ki nefeslilerde hiç çalamazsın. Yayıllarda bir nebze olabilir, çift ses falan ama gitarda armoni önemli. Onun için tabi ki bir seçim yapmam gerekiyordu. Bu tamamen öznel bir şey, benimle ilgili bir şey, dolayısıyla ben kendi seçimlerimi yaptım. Armoni için de benim düşündüğüm şey, geleneğe yaslanan ama geleneğin dışında bugünkü anlayışıma göre yaptığım katkılarla oluşan bir şey ama geleneğe bağlı. Özellikle on iki ton müziği ile birlikte müzikte derin bir fay hattı açıldı. Modernistler ve gelenekçiler gibi. Ben kendimi hiçbir zaman modernist kanadın içinde görmüyorum ama tümüyle gelenekçide hissetmiyorum. Gelenekten gelen bir şeyleri kabul edip bugüne ait birtakım katkıları da koymak benim için daha cazip oluyor diyebilirim. Sözelimi bir sürü extended “genişletilmiş” teknikleri çalgılarda denediler. Piyanoda piyanonun tellerine dokunup, tırnakla çekme, içerisine, tahtalarına vurarak ses çıkarma, raptiyeler ve çiviler sıkıştırıp çalma gibi birçok şey denediler. Gitarda da benzeri şeyler yapıyorlar. Ben çok onlardan yana olmadım. Doğal seslerden yana oldum çünkü o seslerle yazılacak şeylerin bittiği kanısında değilim ve hiçbir zaman da biteceğini düşünmüyorum. Yani benim için müzikte gelenekçi taraf daha ağır basıyor. Armoni ile ilgili söyleyeceğim şeyler bunlar. Eski armonik anlayışa dayalı, kendimce yeni bir takım, katkılar koyarak geliştirdiğim armonik bir düşünceyi, armonik bir hissedışı kullanıyorum diyebilirim. Onun dışında modal anlayışta önemli bir şey. Bir insan temaya bağlı, ezgisel bir müzik yazıyorsa, o ezgilerin ister istemez dayandıkları birtakım diziler oluyor. Bunlar makamlar olabilir ya da dünyanın çeşitli yerlerinde kullanılan diziler olabilir. Japonlarında, Hintlilerinde, kendilerine has dizileri var. Yine aynı şekilde Avrupa’da, eski Yunan’da birçok dizi var. Ben kendi ülkemin mirasını görmezden gelen birisi değilim. Kendi ülkemin mirası benim müziksel duyuşumu da etkiliyor ve dolayısıyla da benim yazdığım müziklerde de Hüseyini

dizisi ya da Hicazkâr dizisi gibi dizilerin etkileri var. Tabii bunları mümkün mertebe soyutlama halinde kullanıyorum yani orijinal makamlar şeklinde kullanmıyorum. Zaten orijinal makamlar şeklinde kullanmamı engelleyen bir durum var o da gitarın yapısı. Gitar, bir takım koma sesleri vermesi mümkün bir enstrüman değil. Onlar olmadığı zamanda o dizi, o makam olmuyor. Dolayısıyla ben buna “Hicaz Makamı Çeşnisi” diyorum. Fakat onların etkisi kesinlikle var. Bach’la birlikte başlayan ve 20.yy. la kadar devam eden dönemde, tonalite çok hâkimdi. Daha doğrusu majör ve minör diziler. İnsanlar bunun dışına neredeyse çıkmadılar. Ama 20.yy. da bu aşıldı. Yani majör, minör biraz eskinin işiymiş gibi görülmeye başlandı ve modalite çok geniş biçimiyle insanların müziğine girdi. 20.yy da ve hatta 21.yy da, birçok besteci modaliteyi çok kullanıyor. Bende kullananlardan birim yani müziğimde modal unsurlar çok fazla var. Onlara hep yer verdim. Kompozisyon ile ilgili detaylara gelecek olursak; kompozisyon dediğin zaman armonik fenomen, armonik olgu, kontrpuantal görüngü yani yatay hatlar önemli, birde müziğin yapısı çok önemli. Diğer fenomenlerden bahsettik, armoniden. Kontrpuanı ise yine armonide bahsettiğim şeylere yakın bir ölçüde, mümkün mertebe kullanmaya çalıştım. Kontrpuan gitar için biraz daha zorlayıcı bir şey oluyor. Kontrpuan aslında çok hatlı bir şey. On hat kontrpuan birden yapabilirsin ama gitarda bu olanaksız. Tel itibari ile en fazla altı yapılabilir ama dolaşmalar sırasında pozisyon yakalamak imkânsız olacağından oda pek mümkün görünmüyor. O yüzden üç hatlı kontrpuanlar yapılabiliyor. Bu tür şeyleri de hep kullanmaya çalıştım. Çünkü kontrpuan, müziğe bir başka heyecan, başka bir akış katıyor. Armoni tek başına o heyecanı yaratacak bir şey değil. Armoni sadece güzel bir an oluşturuyor. Kontrpuan ise akış oluşturuyor. Bunların üstüne biçim yani müziğin yapısı getirildi. Müziğin yapısında gelenekteki şeylere sırt çevirmekten yana değilim. Sonat biçimi, süit biçimi, lied biçimi, füg biçimi gibi biçimlerin hepsini kendimce hep kullanmaya çalıştım. Yani gelenek dışına çok çıkmamak gibi bir tercihim oldu gitar müziğinde. Kompozisyon anlayışında ise en belirleyici olan tabii ki gitarın yapısı, teknik özellikleri, gitarın sınırlılıkları ya da geniş sınırları oldu.

Elde edilen bulgulara bakıldığında Turgay Erdener gitar için yazmış olduğu eserleri günümüz modernist müzik anlayışının katkılarından faydalanarak ama bir o kadar da geleneğe bağlı bir armonik anlayışla yazmış olduğu görülmektedir. Gitarın armonik bir çalgı olmasının da armonik seçimlerinde etkili olduğu gözlemlenmektedir. Armonik anlayışın yanı sıra modal anlayışında önemini vurgulayan bestecinin eserlerinde, kendi kültürüne ait makamların etkili olduğu fakat bu etkinin gitarın teknik özelliği de göz önünde

bulundurularak daha soyut bir şekilde işlendiği görülmektedir. Kompozisyon anlayışında ise yine gitarın teknik özelliği ve yapısının önemli ve belirleyici olduğu gözlemlenmiştir.

3.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Üçüncü alt problem: “Turgay Erdener’in gelecekte gitar için eser yazma fikirleri nelerdir?”

Arş: Gelecekte gitar için yazma fikirleriniz nelerdir?

T.E: Aklıma birdenbire piyano için bir eser yazma fikri gelir ama gitar için böyle bir eser yazma fikri doğal olarak çok gelmez. Sadece gitarist arkadaşım var diye böyle bir şey yazabilirim. Onun arzusu üstüne ya da parlak bir gitarıcıyı görünce yazabilirim. Eren Süalp mesela, onun çalışını çok beğendiğim için ona bir şey yazmak içimden geçebilir ama onun dışında sırf gitar düşünüp yazmak diye bir şey aklıma ne kadar gelir onu bilemiyorum. Şu anda gitar konçertosu çalışıyorum. Gitar konçertosu gitaristler için çok büyük bir şey çünkü orkestralarla çalma fırsatı olacak. Büyük bir kitleye çalacak ve popüler olma olasılığı da var. Diğer bir gitar sonatı ne kadar popüler olur bilemiyorum ama konçerto olabilir. Dolayısıyla konçertoyu o bakımdan önemsiyorum. Ahmet Kanneçi’de çok önemsiyor. Sonrasında teşvik edici bir durum olursa yine gitar için bir şeyler yazmayı düşünebilirim. Onun dışında oda müziğinde enstrüman olarak gitarı düşünmüyorum değilim. Sanıyorum geçen yıla kadar Soner Çiftçioğlu gitarlardan oluşan bir oda müziği topluluğu ile çok ilgiliydi. Daha dinleyemedim onları aslında ama dinlemek ve gitar ekibi için, gitar topluluğu için müzik yazmak istiyorum. Tabi çok fazla çalınabilir bir durum yaratır mı bilemiyorum çünkü bir topluluk kurmak kolay değil. En az beş altı kişiden oluşan ve birbirini çok iyi dinleyen gitarist lazım ki oraya düzgün bir şekilde çalışsınlar ve iyi bir performans çıkartsınlar. Gitar topluluğuna müzik yazmak ya da oda müziği topluluğunda gitarın olduğu bir ekip, mesela gitar, keman, viyolonsel, kontrbas için müzik yazmak aklımda olan şeylerden birisi. Bu tür eserler yazmayı zaman bana olanak tanıdığı sürece isteyebilirim. Sonrasında gitar düşünmek biraz daha zor benim için.

Arş: Gitar konçertosunun bitiş tarihi yakın mı?

T.E: Aslında konçertonun bitiş tarihi belki dört yıl önce olmalıydı ama olmadı. Hep böyle bir engel çıktı önüne. Bu yıl benim arzum Ekim sonunda bitirmektir eseri ama hala bitmedi.

Bir ay içinde bitebilir de daha fazla uzayabilir de yani onun sonunu kestiremiyorum. Sonunu bilmek zor çünkü deadline (son tarih) koymadık. Ahmet Kanneçi ile Şu tarihte bitecek ve ondan iki ay sonra çalacağım gibi bir uzlaŐmaya varsaydık onu bitirmek için gayret sarf ederdim. Ama Şu an ben kendi kendime bitirmeye uğraşıyorum. Yani bir deadline olmadığı için hayatımda bir zorluk yaratıyor. Bir de kişisel sıkıntılarım ve problemlerim oluyor tabii. Onlarda bitmesini biraz eteledi ama Şu anda üstünde çalıŐtıđım eser o.

Bulgulara bakıldığında Turgay Erdener'in gitar için eser yazma fikrine iten gücün gitar müziğine olan ilgisinden olmadığı, bu fikrin asıl kaynağının yakın arkadaşı olan gitarist Ahmet Kanneçi olduğu görülmektedir. Tarihte de gitar için eser yazmış pek çok besteci yazmış oldukları gitar eserlerini arkadaşlarına veya dönemin önemli gitaristlerine ithafen yazdığı bilinmektedir. Bunlara rnek olarak; "Villa-Lobos"un, gitar edebiyatında önemli yer tutan eserleri 1920"lerin başlarında Paris"te tanıştığı Andrs Segovia"nın ısrarları sonrasında bestelenmiŐtir" (BayraŐa, 2011, s.3). "Mazurka Simples (1911) Villa-Lobos, notaları kısa bir süre önce bulunmuŐ olan bu eseri bir ğrencisi olan Eduardo Luis Gomez"e ithaf etmiştir" (BayraŐa, 2011, s.5). Bu duruma yol açan sebeplerin başında ise gitarın orkestra çalgısı olmaması ve kompozisyon bölümlerindeki orkestrasyon kitaplarında gitar hakkında sınırlı bilginin olması yapılan araştırmalar sonucu tespit edilmiştir. Turgay Erdener'in halen yazmakta olduğu gitar konçertosunu da Ahmet Kanneçi'ye ithafen yazdığı ve bu doğrultuda çalıŐmalarını sürdürdüğü bilgisi de yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Bestecinin klasik gitar orkestrasına ve gitarında içinde olduğu oda müziğine eser yazma fikrinin var olduğu gözlemlenmiştir.

3.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGUVELERİN YORUMLARI

Dördüncü alt problem: "Turgay Erdener'in gitar hakkındaki düşünceleri nelerdir?"

Arş: Gitar hakkında düşünceleriniz nedir? Kolaylıkları zorlukları nelerdir?

T.E: Kolaylık değil ama cazip olan kısmı armonik bir çalgı olması. Çünkü içinde armoninin yer alması müziğe bir derinlik kazandırıyor. Solo tek bir enstrüman için yazmak

başka, bir ansambl için ya da orkestra için yazmak başka. Tabi Orkestrada her şeyi yapabiliyorsun. Orkestra ya da topluluk bestecilere daha fazla cazip gelen bir şey. En az sekiz, dokuz kişilik topluluklar çok cazip geliyor ama solo enstrüman çok cazip gelmiyor. Cazip gelmesini sağlayacak taraflarının başında bu armoni olgusu geliyor. Hatta kontrpuana da olanak tanıyor aslında gitar. Bunlar için cazip tarafları. Birde gitarın benim kendi açımdan gördüğüm zorluğu var. Belki bunu söyleyeceğim gitarcuların hissetmediği zorluklar olabilir. Gitarda yazacağınız bir akoru, bazen öyle oluyor ki on değişik pozisyonda çalabiliyorsunuz. İşte bunu bestecinin tahayyül etmesi imkânsız. Çünkü onu tahayyül edebilmek için gitarı elinin altında düşünüyor olmak lazım. Yani çalmak lazım. Piyanoda ben her şeyi tahayyül ederim çünkü piyano kökenliyim. Bütün bestecilerin ana enstrümanı piyanodur. Bestecilik bölümlerinde öğrencilerin piyano çalma zorunluluğu vardır. Gitarın zor tarafı da bu. Onu tahayyül etme zorluğu yaşıyor. Her çalgının repertuarında popüler olan herkesin çalmaya heves edebileceği bir sürü eser olur. Gitarda bu aşırı fazla var. Fakat bu eserlerin çoğu basit ve herkesin çok kolay çalabileceği şeyleri gözeterek yazılmış eserler. Bence bu gitarın biraz olumsuz bir tarafı oluyor. Diğer repertuar o kadar gelişkin değil. Modern repertuarı kastediyorum biraz. Mesela sizin de repertuarınızda olan William Walton'ın beş bagatel'i var. Rodrigo'nun Invocacion y Danza eseri var ve o müzik çok güzel. Leo Brouwer'ın bir sürü yapıtları var. Bence çok iyi bir besteci Leo Brouwer. İyi bir gitarist olduğu için çok iyi şeyler yazmış. Ama bu eserler sayılı. Yani üç, beş tane sayabiliyorum. Gerçekten gitar repertuarında gitarı zorlayıcı ve gitarı temsil eden çok fazla eser yok. Oda bir zorluk yaratıyor. Yani gitar için yazacak olan bestecinin önünde derya gibi bir repertuar yok. Bu da gitarın deminde söylediğim gibi zor bir tarafı oluyor. Gitarın volümünün düşük olması da besteciler için bir engel. Bir takım ses yükseltici aletlerle gitarın sesini arttırmaya çalışıyorlar. Ahmet Kanneçi seneler içinde en az beş altı tane ses cihazı denedi. Tabi onlardan gitarın akustik tınısı kadar mükemmel bir sonuç alamıyorsun. İster istemez gitardan çıkan tınıyı elektronikleştiriyor. Bu da bir engel benim gözümde. Gitar, eseri çok kalabalık kitlelere sunma zorluğu yaşıyor. Ufak salonlara mahkûm oluyorsun. Tabi bir zorlukta gitarın orkestrada kullanılmıyor olması. Bundan kaynaklı olarak da bestecinin kalemi çok gelişmiyor. Mesela keman öyle değil. Sürekli yazmak zorundasın. Dünyanın en yavaş gelişen bestecisi dahi keman yazısını yazma çabasını göstererek orda kendini geliştirir. İşte gitarın böyle bir engeli de var. Orkestraya dâhil olmuyor. Orkestraya dâhil olursa sesini organize etmek lazım. Yine bir ses yükseltici gereksinimi olacak ya da gitarı pianissimo pasajlarda koyacaksın. Oda gitarın rolünü ve fonksiyonunu azaltıyor.

Elde edilen bulgulara bakıldığında gitarın armonik bir çalgı oluşu ve kontrpuan olanak tanıyor olması Turgay Erdener için gitara beste yapmanın en cazip tarafı olduğu bilgilerine ulaşılmıştır. Gitarda her notanın ve akorun birden fazla pozisyonda çalınabilir olması, gitar için eser yazan gitarist olmayan besteciler açısından zorlayıcı bir durum olduğu gözlemlenmiştir. Gitar için eser yazacak olan bestecilerin inceleyebilecekleri gitarı zorlayıcı eser sayısının az olması, gitar için eser yazmanın diğer bir zorlayıcı unsuru olduğu gözlemlenmiştir. Gitarın orkestrada yer alan bir çalgı olmamasından kaynaklı olarak bestecilerin kaleminin gelişmemesi ve gitarın ses yüksekliğinin diğer enstrümanlara oranla daha zayıf olması besteciler için zorlayıcı bir durum olduğu sonucuna varılmıştır.

3.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Beşinci alt problem: “Turgay Erdener’in Türkiye’de kompozisyon bölümleri ders içeriklerine klasik gitar için de eser yazılmasının eklenmesi hakkında düşünceleri nedir?”

Arş: Türkiye’de Kompozisyon bölümlerinde yeterli sayıda gitar eseri yazılıyor mu? Yazılmıyor ise sizce sebebi nedir?

T.E: Bologna süreciyle birlikte üniversite her bölüme çeşitli çalışmalar yaptırdı. Tabi ki bizim bölümde de yapıldı. Kompozisyon dersinde birinci dönem şöyle bir eser yazılır, ikinci dönemde bu yazılır gibi sekiz dönem için eserler konuldu oraya. Bunlardan hiçbiri gitar eseri değil. Mesela yaylı çalgılar quartedi için bir eser, piyano için zorunlu albüm, yaylı trio ve nefesli beşli için eser yazılıyor ama gitar için eser yazılması zorunluluğu yok. Ancak bölüme giren öğrenci gitar çalmayı bilen veya ilgisi olan bir öğrenci olacak ve hocasına gitar için bir şey yazmayı düşündüğünü söyleyerek beraber çalışarak yazacak. Bu yüzden kompozisyon öğrencilerinin gitara çok az ilgileri var. Bir de kompozisyon öğrencileri, öğrencilik yıllarında modern müziğe çok yakın hissediyorlar kendilerini ve modern müzik yapmak durumunda hissediyorlar. Bunun içerisine deneysel müziklerde giriyor. Gitarda böyle bir repertuar çok gelişkin değil. Gelişkin olmaması onlara ışık tutmuyor. Eğer öyle bir gelişkinlik olsaydı, gitarın volüm ile ilgili sıkıntısı olmasaydı öğrenciler onu daha fazla düşünürlerdi. Bu da bir sorun yaratıyor. Tabi gitar bölümü öğrencileri kompozisyonda okuyan arkadaşlarıyla

iletişime geçerek bu tür çalışmalar yapmaları isteyebilirler. Zaman zaman böyle şeyler yapıldı. İnsan niye müzik yazar? Niye beste yapar?

1. Kendi içinden bir şey geliyordur ve ben bunu mutlaka başkalarıyla da paylaşmalıyım der.
2. Arkadaşları için yazar. Bu çok önemli bir şey. Tarihe baktığımızda birçok besteci enstrüman çalan arkadaşları için birçok beste yazmıştır. Çok iyi keman virtüözü arkadaşı ya da gitar virtüözü arkadaşı vardır onun için yazar. Dolayısıyla ben bunu önemsiyorum. Gitar bölümü öğrencileri, kompozisyon bölümünde okuyan arkadaşlarını bu tür şeyler yapmaları için teşvik etmelidir. Böyle bir şey yapılmalı diye düşünüyorum.

Bulgular incelendiğinde kompozisyon öğrencilerinin gitar için eser yazma zorunluluğunun olmaması ve orkestrasyon kitaplarında gitar hakkında bilginin sınırlı olması kompozisyon öğrencilerinin gitara olan ilgilerinin az olmasına sebep olduğu gözlemlenmiştir. Gitar bölümü öğrencileri ve kompozisyon bölümü öğrencilerinin yakın arkadaşlıklarının bu ilginin artmasına neden olacağı ve böylelikle bestecilerin, gitarist arkadaşlarına ithafen yazacakları gitar eserlerinin gitar repertuarına olumlu katkılar sağlayacağı sonucuna varılmıştır. Bu durumda bölümler arası ilişkilerin geliştirilmesinde ve güçlendirilmesinde gitar bölümü öğrencilerine büyük bir görev düşmektedir.

3.6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Altıncı alt problem: “Turgay Erdener’in gitaristlerin yapmış oldukları besteler ile ilgili düşünceleri nelerdir?”

Arş: Gitaristlerin yapmış oldukları besteler ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

- (Gitarist besteciler ile gitarist olmayan besteciler arasında ne gibi farklılıklar var?)
- (Bu farklılıkların giderilmesi ve ortaya daha iyi sonuçların çıkarılabilmesi için neler yapılmalı?)

T.E: Ben kategorize yapmaktan çok hoşlanan biri değilim. Yeryüzünde ne kadar insan varsa o kadar fikir vardır. Dolayısıyla ne kadar besteci varsa o kadar kompartıman açılır. Yani sadece iki kompartımanda bestecileri sınıflamak imkânsız. Gitarist besteciler ve gitarist olmayanlar gibi. Gitarist besteciler arasında gitar eğitiminin yanı sıra kompozisyon eğitimi

almış olanlarda var. Dolayısıyla onlar gitarist kompozitör. Bir de gitar eğitimi alıp kompozisyon eğitimi almamış ama öyle bir yeteneği olan, kendi kendine öğrenmiş gitarist besteciler var. Bestecilik eğitimi yok ama besteye bir yatkınlığı var. Sadece öyle bir eğitimden geçmemiş. Senin gitarist besteci dediğin ne? Mesela Ceyhun Şaklar hem kompozisyon eğitimi olan hem gitar eğitimi olan birisi. Oda bir başka kategori oluyor o zaman. Ben Ceyhun Şaklar'ın bestelerine bir başka bakıyorum, kompozisyon eğitimi almamış gitaristlerin bestelerine başka bakıyorum.

Arş: Benim sorum daha çok bestecilik eğitimi almayı beste yapan gitaristler

T.E: Sarper Özsan, gitar eğitimi olan, sonradan kompozisyon okumuş bir insan dolayısıyla bunun besteciliğini bestecilik kategorisinde düşünüyorsun değil mi?

Arş: Evet

T.E: Senin merak ettiğin kompozisyon eğitimi olmayan gitaristlerin besteciliği üstüne. Kompozisyon eğitimi almamış olan besteciler armoni, kontrpuan, füg, orkestrasyon vb. gibi kompozisyon eğitiminin gereği olan içerikleri kendi kendilerine öğrenmek zorunda kalmışlar. Bunlar kendi kendine öğrenilmesi çok mümkün olan şeyler değil. En azından kabaca öğrenebilirler. Çok derinlemesine, inceden inceye öğrenilmesi zor şeyler. Onların eksikliği kesinlikle duyuluyor. Asıl benim onlarda en eksik gördüğüm nokta, biçimle, yapıyla ilgili şeyler. Çoğunlukla yaptıkları biçimler taklitten öteye gitmiyor. Kendilerine özgü bir biçim, doku, örgü yaratamıyorlar. Bela Bartok gibi ya da Fernando Sor gibi yazmış diyebiliyoruz. Çünkü onların meselesi ünük olmak değil. Bestecilikte bence ünük olmak çok önemli. Ünük deyimi; biricik olmak, tekil, kendi temsil ettiği bir stil, üslup olması meselesi. Genellikle gitarist bestecilerin böyle bir meselesi zaten yok. Onlar sadece güzel olup olmadığıyla ilgileniyorlar. Herhangi bir besteye benzemiş mi? gibi kaygıları pek olmuyor. Ancak birisi söylerse, uyarırsa ona uyanabilirler. Onların meselesi tekil olmak değil ama bestecinin meselesi budur. Nasıl ki bir gitaristin başka bir gitaristi taklit etmesi ayıp bir şeyse bestecilikte de yaptığın bestenin, başka bir bestecinin eseri gibi olması biraz ayıp bir şeydir. Gitarist bestecinin besteye ilgili böyle bir kaygısı olmadığını düşünüyorum. Bence bu temel sorunsal. Ortaya kötü bir şey değil iyi bir şey de çıkabilir ama tekil olmayan şey dünyada kalmaz. Yüz yıl sonra o artık yoktur.

Arş: Peki, bu farklılıkların giderilmesi ve ortaya daha iyi sonuçların çıkarılabilmesi için neler yapılmalı?

T.E: Ben bu farklılıkların giderilmesinin eğitimle mümkün olduğu düşüncesindeyim. Eğitim dışında bir cevabım yok. İnsanlar eğitim alırlarsa ancak buradaki sakıncalar gider. Eğitim dışında bir şey söylemem doğru olmaz.

Arş: Gitar bölümünde bestecilik dersinin olması buna katkı sağlayacaktır o zaman.

T.E: Gitar bölümünde seçmeli bestecilik dersi alınıyor olması bunun sakıncalarını biraz olsun giderebilir. Beste niye yapılır sorusunun cevabı ile ilgili orda çok sorgulama yapacaktır insanlar. Yani sadece “bence iyi” diye bir yanıt vermeyecektir. Belki öyle bir şey çare olabilir. Yani gitar eğitimi alan öğrenci seçmeli bir kompozisyon dersi açılması istekte bulunabilir. Böyle bir isteğe kompozisyon bölümü de hayır demez. Yeterli öğretmen varsa açılır.

Arş: Belki bu durum kompozisyon bölümünde okuyan öğrencilerin de gitara ilgisini arttırabilir.

T.E: Tabi o küçük bir olasılık belki ama gitar öğrencilerinin kompozisyon dersi almaya geldiğini gören öğrenciler gitarı merak edebilir. Profesyonel gitarist olmak isteyen ve hayatını gitar çalarak kazanacak bir adamın, bir nebze kompozisyon dersi almasının çok kıymetli olacağını düşünüyorum. Beste yapsa da yapmasa da yararı olacaktır. Çünkü gitar bestesini yorumlamak için kat edeceği mesafeleri bestecinin gözünden de anlamaya çalışacaktır. O yüzden o eseri anlaması da kolaylaşır. Dolayısıyla iki alanla ilgili ciddi motivasyon kaynağı olacak.

Bulgular incelendiğinde Turgay Erdener’in gitarist besteciler ve gitarist olmayan besteciler olarak iki farklı kategoride bestecileri incelemenin doğru olmayacağını ancak kompozisyon eğitimi almış gitaristler ve kompozisyon eğitimi almamış gitaristlerin yapmış oldukları gitar eserleri arasındaki farkı yorumlamanın daha doğru olduğunu düşündüğü bilgisine ulaşılmıştır. Kompozisyon eğitiminde ayrıntılı bir şekilde işlenen armoni, kontrpuan, orkestrasyon vb. konuların gitar eğitiminde yüzeysel bir şekilde işlenmesi ve bu sebeple kompozisyon eğitimi almış gitaristlerin bestecilik bilgilerinin, eğitim almış gitaristlerden daha fazla olması bu farkın en temel problemlerinden birisi olduğu görülmektedir. Gitar

bölümünde açılacak seçmeli bir bestecilik dersinin gitar için eser yazmak isteyen gitaristlere ve gitar repertuarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Yedinci alt problem: “Turgay Erdener’in Türkiye’de klasik gitar gelişimi hakkındaki görüşleri nelerdir?”

Arş: Türkiye’de klasik gitar gelişimi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

- **(Gitar müziğinin gelişimi için neler yapılabilir?)**

T.E: Gitarın Türkiye’de aslında çok geç kalmış bir tarihi var. Yani neredeyse doksanlardan sonra gitar ciddi bir şekilde ele alınmaya başlandı. Onun öncesinde amatör mecranın hâkim olduğu bir enstrümandı. Solo gitar sanatçısı da çok çıkmadı Türkiye’de. Dolayısıyla bu konuyla ilgili bir şeyler söylemek çok kolay değil. Yeterli olduğunu söylemem çok doğru olmaz ama çok geç başlamasına rağmen oldukça kıymetli adımlar atıldığını düşünüyorum. En azından benim bildiğim kadarıyla Anadolu Üniversitesinde, Bilkent Üniversitesinde, Hacettepe Üniversitesinde, İstanbul Kadıköy’deki Üniversitede ve Mimar Sinan’da, birçok yerde gitar bölümü açıldı. Bu çok önemli bir gelişme. Niceliği bir şekilde yakalayabileceğimiz boyutlara ulaştı. Nitelik biraz arkadan gelecek maalesef çünkü çok kolay değil. Gitar alanında daha yeni yeni bir rekabet oluşuyor ve yeni yeni gitar yarışmaları yapılıyor. Yıldız Teknik Üniversitesinde yapılan bir gitar beste yarışmasında jüri olarak bulundum. Orda Ceyhun Şaklar’ın bir müziği birinci olmuştu. Fakat o gelen eserlerden de sadece iki, üç tanesi ciddi müzikti. Geri kalanı amatör birtakım bestelerdi. Dolayısıyla gitar müziğinin gelişimi için yapılacak şeyler arasında, gitar müziği yazılmasına teşvik edilmesinin çok önemli bir şey olduğunu düşünüyorum. Bu tür yarışmalar yapmak öyle çok maliyet getiren şeyler değil. Sadece bu işe destek verecek olan insanları, destek vermeye ikna edecek kişiler gerekiyor. Tabi bununda çok olmasını değil, yeteri kadar olmasını sağlamak gerekiyor. Çok olması birdenbire acayip müzikler dolup taşacak beklentisi yaratabilir. İş hiç öyle değil tabi. Gitar için yazmayı düşünüp yazacak olan insan sayısı çok fazla değil. Türkiye’de gitar müziğinin gelişmesini engelleyen en önemli eksiklerden birisi de yayın. Eğer bir ülkede müzik eserleri basılmıyorsa o ülkede müzik hayatı yoktur. Türkiye’de böyle bir şey yapılmıyor mesela. Çok nadir yapılan şeyler var.

Ahmet Kannecci'nin yaptığı yayınlar var. Bizim bütün yazdıklarımızı defalarca bastı. İşte o adımların çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çalınan, çalınabilecek, çalınma değeri olan bütün gitar eserlerinin basılması gerektiği kanısındayım. Bir gitar eserleri külliyatı yapılması lazım. Biliyorsun yurt dışında birçok yayın evinin gitar külliyatları var. Gitar müziğinin yaygınlaşmasının tek çaresi bu başka bir çaresi yok. Tabi ki gitaristlerin çeşitli şehirlere gidip konserler vermesi, gitara sevginin artmasına sebep olabilir ama yayılması için nota şart. Mesela bir edebiyat eseri, bir roman, bir şiir ya da hikâye, bunlar yazıldıktan sonra basıldığı takdirde yaygınlaşma şansı kazanıyorlar. Görünür, tanınır hale geliyorlar. Gitar müziği henüz çok görünür ve tanınır halde değil maalesef. Ahmet Kannecci'nin yaptığı o yayınlar kitap evlerinde veya müzik kitapçılarında satılabiliyor olması lazım. Bu önemli bir ölçüt. Satılmıyor benim bildiğim. O zaman bu insanlar nereden öğrenecek ve bu yayını isteyecekler. Bu tür zorluklar gitar müziğinin gelişmesinin önünde setler yaratıyorlar. Gitar müziği ancak yayınların çoğaltılması halinde yaygınlaşabilir ve gelişebilir olduğunu düşünüyorum.

Elde edilen bulgulara bakıldığında Türkiye'de klasik gitarın uzun bir geçmişinin olmadığı, 20.yy'ın sonlarına doğru önemli adımların atıldığı ve bu kısa zamanda birçok üniversitede gitar bölümleri açılarak klasik gitar müziğinin gelişiminde ve yaygınlaşmasında ciddi adımlar atıldığı görülmektedir. Uluslararası yapılan klasik gitar yarışmalarında birçok Türk gitaristin dereceye girmesi bu alanda atılan adımların önemini destekler niteliktedir. Türkiye'deki ödül almış gitaristlerden bazıları: Prof. Dr. Ahmet Kannecci – 2010 – Andres Segovia “Onur Madalyası”, Eren Süalp – 2009 - 8th Veria Guitar Festival, 3.'lük ödülü – 2009 Certamen Internacional de Guitarre Luys Milan VIII Edicion, 3.'lük Ödülü – 2011 – XVIII Concurso Internacional de Guitarra Ciudad de Linares “Andrés Segovia”, 2.'lik Ödülü – 47.Concorso Internazionaledi Chitarra Classica “Michele Pittaluga”, 1.'lik Ödülü, Özcan Dal – 2014 – Uluslararası Andres Segovia Gitar Yarışması, 1. lik Ödülü, Emre Gökalp – 2016 – Paris Guitar Foundation, 1.'lik Ödülü, Ayşegül Koca – 2005 – X. Uluslararası Eduard Pamfil Genç Gitaristler Yarışması (Bükreş, Romanya) birincilik ödülü ve jüri özel ödülü, -2009 - VI. Uluslararası Enrico Mercatali Genç Gitaristler Yarışması (Grozizia,İtalya) ikincilik ödülü ve halk ödülü.

Bestecilerin gitar müziği yazmaya teşvik edilmesinin Türkiye'de klasik gitar müziğinin gelişiminde önemli bir rol oynayacağı gözlemlenmiştir. Ayrıca yazılan bu eserlerin

yayınlanmasının ve Türkiye’de bir gitar külliyyatının oluşturulmasının da Türkiye’de klasik gitar müziğinin gelişmesi ve yaygınlaşmasında önemli bir rol oynayacağı gözlemlenmiştir.

3.8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Sekizinci alt problem: “Turgay Erdener’in Türkiye’de gitar eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?”

Arş: Türkiye’deki gitar eğitimi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

- (Gitar eğitimi ile ilgili önerileriniz neler olabilir?)
- (Müfredat yeterli mi? Değilse önerileriniz nelerdir?)

T.E: Gitar eğitiminin ayrıntılarını ben çok bilmiyorum. Ama en azından seninle yaptığım konuşmada çıkardığım kadarıyla gitar bölümünde kompozisyonla ilgili bir ders yok. Herkesin alma zorunluluğu olmayan kompozisyon ile ilgili seçmeli bir ders olması lazım. Çünkü kompozisyon birazda yetenekle sınırlandırılabilir bir iş. Yani yaratıcılıkla ilgili kafa yormayan bir öğrencinin yaratıcılık eğitimi almasının hiçbir manası olmayabilir. Daha doğrusu zorlamamak lazım öğrenciyi. Ama gitar bölümünde kompozisyon bölümünün servis vereceği bir seçmeli kompozisyon dersi açılması için acil talepte bulunulabilir. Çünkü bu dersin çok katkısı olacaktır gitarist öğrencilere. Öğretmenin de yol göstermesiyle yeni repertuara ilgi duymak zorunda kalacaklar. Ben böyle bir ders veriyor olsaydım, gitar öğrencilerini Fernando Sor ve Mauro Giuliani sarmalından çıkarırdım. Gitarda yeni müzik ne kadar yapılıyor, kimler yapıyor, gitarla olabilecek deneysel olanaklar nedir? Bunlar önemli sorular. Piyano ve diğer enstrümanlarla bir sürü şey denendi. Mesela nefesli çalgılarda aynı anda çok ses çıkarma gibi çalışmalar yapılıyor. Onun için böyle bir dersin çok kıymetli olacağını düşünüyorum. Gitar eğitimi ile ilgili kompozisyon dersi önerimi net bir şekilde söyleyebilirim. Ama tekrar üstüne basarak söylemeliyim ki bunun seçmeli olma zorunluluğu vardır. Gitar öğrencisi danışmanının da bunu gözeterek o öğrenciyi yönlendirmesi gerekir. Dediğim gibi herkesin yapması asla şart değil. Müfredat ile ilgili çok söyleyebileceğim bir şey yok çünkü bilgi sahibi değilim. Sadece Ahmet Kanneçi arkadaşım olmasından dolayı gitar eğitiminde müfredatın ne olacağına ilişkin bana sorular soruyor ve ben hep bir şeyler söylüyorum. Güveniyorum ki birçok bölüme göre daha iyi olmalı müfredatı. Tabi müfredat repertuarla sınırlı bir şey olduğu için, repertuarın artmasıyla ilgili

de çaba göstermek zorunda kalıyor maalesef. Dolayısıyla müfredatla ilgilide çok fazla söyleyeceğim bir şey yok.

Elde edilen bulgulara bakıldığında gitar bölümlerinde açılacak bir kompozisyon dersinin gitar öğrencilerine ve klasik gitar müziği repertuarına katkı sağlaması açısından faydalı olabileceği gözlemlenmiştir. Tüm öğrencilerin zorunlu olarak bu dersi almak yerine açılacak olan bu dersin seçmeli olmasının ve besteciliğe ilgisi ve yeteneği olan öğrencilerin almasının daha verimli olacağı önemi vurgulanmıştır. Ayrıca bu dersin gitar öğrencilerine yeni repertuarlar kazandırması ve farklı müzik türlerinin de öğretilmesi bakımından önemli olduğu gözlemlenmiştir.

3.9. DUKUZUNCU ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Dokuzuncu alt problem: “Turgay Erdener’in gitar öğrencileri ve gitaristler hakkında düşünceleri nelerdir?”

Arş: Gitar öğrencileri ve gitaristler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

- **(Varsa eksiklikleri nedir ve önerileriniz nelerdir?)**

T.E: Gitar öğrencileri ve gitaristler hakkındaki düşünceler konusuna gelecek olursam, gitarda diğer enstrümanlara göre popülerliğin dozajı biraz fazla. Bunun gitar edebiyatının gelişmesinde, repertuar edinmede olumsuz bir yansıması olduğu kanısındayım. Bu kanaatim ciddi bir istatistik yapılarak varılmış bir sonuç değil. Afaki bir şey. Gitar repertuarındaki zayıflık ve zafiyet hep dikkat çekici bir şekilde bütün sorularda karşıma geliyor. Öğrencilerin fazla konser vermemeleri ciddi bir eksiklik bence. Gitaristlerin oda müziği yapma alanında da cesaretli olmadıklarını görüyorum. Oysa repertuar var. Gitarın kendi repertuarı kadar geniş olmayabilir ama var olduğunu ben biliyorum. Keman-gitar, gitar-flüt ya da gitar-yaylı çalgılar quartet’i vs. birtakım bileşkeklerle yapılan eserler var. Bu eserleri çalma konusunda da cesur değiller. Fazla konser gerçekleştiriyorlar. Solo gitar konseri ben okulda pek görmedim.

Arş: Senede iki defa konser verme zorunluluğumuz var aslında

T.E: Solo mu? Birlikte çalma mı?

Arş: **Aslında solo da veriliyor ama birlikte çalma biraz daha fazla sanırım**

T.E: Peki, zorlayıcı bir hüküm var mı? Yani bir öğrenci, lisans birde ya da lisans dörtte senede iki defa solo konser yapmak zorundadır. Böyle bir zorunluluk yok değil mi?

Arş: **Konser yapma zorunluluğu var ama solo olması zorunlu değil**

T.E: Zorunluluğun olması bence iyi bir şey.

Arş: **Evet, zorunlu olmasaydı konser sayısı bu kadar çok olmayabilirdi.**

T.E: Doğru. Sadece en cesaretli bir, iki kişi çıkacaktı ortaya. Bence bu gitaristler için bir eksiklik. Ne kadar fazla konser yaparlarsa o kadar gelişeceklerdir. Tabi bu da sadece kendi okulunun içinde olmamalı. Zorunluluğun içinde senede bir kere de kendi kurumunun dışında bir yerde konser yapmak olabilir. Bu sınırlar zorlanabilir bir şekilde. Bir başka dost okulda konser yapılabilir. Bir takım konser salonları var. O konser salonlarında pekâlâ bu tür şeyler yapılabilir. Ankara'da yavaş yavaş geliyor bunlar. Mesela altmış, yetmiş seyirci kapasiteli MozartHous ve Schubert Konser Salonları var. Çankaya'nın Çağdaş Sanatlar Merkezi konser yapmaya çok müsait olmasa da uygun bir salonu var. Salonlarla ilgili girişimlerde bulunulabilir. Her ay bir gitar konseri yapılması güzel olabilir. Konser sayılarının arttırılması kesinlikle gerekir çünkü gitar, performans sanatıdır. Bir gitarist okul hayatı boyunca performans yapmazsa, sahneye çıkmazsa ileride cesaret namına bir şey kalmaz ve o işi yapamaz. Hayatını gitar öğretmeni olarak sürdürmekte bir fikir ama bir bölümün bütün gitarist öğrencileri bunu yapamaz. Zaten buna toplumun gitar çalma isteği yeterince karşılık vermez. Birde mantığa aykırı bir şey. Bir insan gitar bölümünde öğrenci olmak istiyorsa belli ki o insan, gitar çalıp halkın karşısında boy göstermek istiyor demektir. Yoksa bir manası yok gitar çalmanın. Bir insanın evinde gitar çalmak için gitar bölümü okuması herhalde mümkün değil. Dolayısıyla, gitarla konserler vermek ve diğer öğrencilerle birleşip ya da diğer profesyonellerle birleşip oda müziği konserleri yapmak gibi girişimlerini arttırmaları gerekir düşüncesindeyim. Çok önemli bir şey daha var. Gitar öğrencilerinin konservatuarda kompozisyon bölümünden bir sürü arkadaşları oluyor. Kompozisyon bölümünde hâlihazırda

on kişi falan vardır. Bu on kişiden mutlaka kafasının uyuşacağı bir öğrenci bulur. O da zaten bir eser yazma hevesiyle yanıp tutuşan bir adam. Onları gitar eseri yazma konusunda zorlamalılar. Bu tür şeyler paslaşarak olduğu için kompozisyon öğrencilerinin gitarla ilgili eksiklerini de onlar tamamlarlar. Çünkü onlar eğitimleri boyunca gitarla ilgili bir şey öğrenemeyecekler. Yani bunları önerebilirim gitar öğrencileri için. Gitaristler için de tabii aynı şey geçerli. Profesyonel hayata girmiş olan insanların kendilerine has bir repertuar oluşturmaları gerekir. Verdikleri konserlerinde temalı konserler olması gerektiğini düşünüyorum. Genellikle iki tane Rönesans, iki tane Barok, bir Klasik, bir Romantik, bir tane de 20.yy. eserlerinden oluşan konser programlarıyla daha fazla karşılaşıyorum. Bence bu iyi bir şey değil. Mesela bir gitar konserinin tümüyle Bach'tan yapılan transkripsiyonların veya lavta aktarmalarının çalınması bir fikirdir. Ya da tamamıyla Türk bestecilerinin eserlerinden oluşma bir repertuar. Yani repertuar seçiminin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Gelişi güzel bir repertuar yapılmamalı. O ancak öğrencilik seviyesinde sınavlarda yapılan bir repertuar. Sınavların zorunluluğu vardır. Bir Rönesans, bir barok, bir klasik gibi eserler çalma zorunluluğu. Sınav programı gibi konser programı yapılamaz. Ama çok yapıyor. Bunun yanlış olduğunu düşünüyorum.

Arş: Konserleri sınavlardan önce yaptığımız için sınav heyecanını atmak ve sınav eserlerini seyirciye de sunmak için yapıyoruz.

T.E: O zaman kabul.

Arş: Belki bir tanesi sınav programı olabilir.

T.E: Bir konserde sınav programının çalınmasında hiçbir problem yok. Ama diğer konserde de sınav programı çalınırsa o konserden sayılmaz. Bir konserinde de kendine ait bir repertuar yapsın. Mesela tümüyle Brezilya eserlerinden oluşan ya da tümüyle Latin Amerika eserlerinden oluşan bir konser. Yani bir tema oluşturmak lazım. Sonatlar konseri, prelüdele konseri gibi birçok fikir bulunabilir.

Elde edilen bulgulara bakıldığında gitar öğrencilerinin en büyük eksikliklerinden birisi yeteri kadar konser vermemeleri olduğu gözlemlenmiştir. Hacettepe Devlet Konservatuarı Gitar Bölümü'nde dönemde iki konser verme zorunluluğu olmasına rağmen bu alanda görülen

yetersizliğin sebeplerinin ayrı bir araştırma konusu olarak incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Gitar öğrencilerinin ve gitaristlerin verdikleri konserlerde seçtikleri repertuarın her dönemden eserler seçilerek oluşturulması yerine belli bir temaya bağlı olarak oluşturulmasının daha doğru olacağı vurgulanmıştır. MozartHaus, Çağdaş Sanatlar Merkezi gibi küçük konser salonlarında düzenli olarak klasik gitar konserlerinin yapılması gitar bölümü öğrencilerinin ve gitaristlerin icra kabiliyetlerinin gelişmesinde fayda sağlayacağı gözlemlenmiştir. Ayrıca gitar bölümü öğrencilerinin kompozisyon bölümü öğrencileri ile arkadaşlık ilişkilerini geliştirmeleri ve kompozisyon bölümü öğrencilerini gitar eseri yazmaya teşvik etmeleri öneri olarak verilmektedir.

3. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

Aşağıda, yapılan araştırmada elde edilen bulguların incelenmesine bağlı olarak elde edilen sonuçlar ve bu sonuçların ışığında getirilen öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar:

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda Turgay Erdener'in hemen hemen her türde eser yazdığı ve bu eserlerin büyük bir çoğunluğunun orkestra ve oda müziği için olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Solo enstrüman için az sayıda eser yazmış olmasına rağmen bu eserlerin büyük bir kısmının gitar müziği olması, gitar müziğinin gelişimi açısından oldukça değerli ve önemlidir.

Yazılan klasik gitar eserlerinin ilk seslendirilişlerinin Ahmet Kannecci tarafından yurt dışında çeşitli festivaller ve konserlerde çalınması, aynı zamanda bu eserlerin yine Ahmet Kannecci tarafından audio kayıtlarının alınması, ülkemiz gitar müziğinin gelişimi ve yaygınlaşması adına oldukça önemli bir adım olduğu düşünülmektedir.

Eserlerin yazım süreci incelendiğinde Turgay Erdener'in klasik gitar için müzik yazma fikrine iten gücün yakın arkadaşı olan gitarist Ahmet Kannecci olduğu sonucuna varılmıştır. Genel olarak gitarın, bestecilerin ilgi alanları dışında bir enstrüman olduğu görülmektedir. Bu duruma yol açan sebeplerin ise klasik gitarın orkestrada yer alan bir çalgı olmaması, ses yüksekliğinin diğer enstrümanlara oranla daha düşük seviyede olması ve orkestrasyon kitaplarında klasik gitar için ayrılan bölümün çok sınırlı olmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Besteci, yazmış olduğu klasik gitar eserlerini günümüz modernist müzik anlayışının katkılarından faydalanarak ama bir o kadar da geleneğe bağlı bir armonik anlayışla yazdığı sonucuna varılmıştır. Gitarın armonik bir çalgı olmasının armonik seçimlerinde etkili olduğu, armonik anlayışın yanı sıra modal anlayışında önemini vurgulayan bestecinin eserlerinde, kendi kültürüne ait makamların etkili olduğu fakat bu etkinin gitarın teknik özelliği de göz önünde bulundurularak daha soyut bir şekilde işlendiği, kompozisyon anlayışında ise yine gitarın teknik özelliği ve yapısının önemli ve belirleyici olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Bestecinin Beş Grotesques, Loneliness, A Leaf Falls Down, Üç Türk Melodisi ve Gitar için Sonat eserleri haricinde halen yazmakta olduğu Gitar Konçertosunun olduğu, bundan sonraki süreçte ise solo gitar için eser yazmak yerine klasik gitar orkestrasına ve klasik gitarında içinde bulunduğu oda müziğine eser yazma fikrinin bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Kompozisyon bölümlerinde klasik gitar için eser yazma zorunluluğunun bulunmamasından ve orkestrasyon kitaplarında klasik gitar için sınırlı sayıda bilginin olmasından dolayı kompozisyon bölümü öğrencilerinin gitar müziğine karşı ilgilerinin az olduğu sonucuna varılmıştır.

Bestecilik eğitimi almış gitaristler ile eğitim almamış gitaristlerin yazmış oldukları gitar eserleri arasındaki en büyük farkın kompozisyon eğitiminde ayrıntılı bir şekilde işlenen armoni, kontrpuan, orkestrasyon vb. konuların gitar eğitiminde yüzeysel bir şekilde işlenmesi ve bu sebeple kompozisyon eğitimi almış gitaristlerin bestecilik bilgilerinin, eğitim almış gitaristlerden daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Gitarist öğrencilerin yeteri kadar solo veya oda müziği konserleri vermediği, verdikleri konserlerin ise repertuar bakımından belli bir temaya bağlı olmayan, sınav repertuarına benzer bir repertuarla oluşturdukları ve bu repertuarın dinleyiciler açısından olumsuz bir etki yaratabileceği sonucuna varılmıştır.

Gitar için eser yazacak olan bestecilerin inceleyebilecekleri gitarı zorlayıcı eserlerin az sayıda olması, gitarda her notanın ve akorun birden fazla pozisyonda çalınabilir oluşu ve bu durumu bestecinin tahayyül etmekte zorlanması, gitarın orkestrada yer alan bir çalgı olmamasından kaynaklı olarak bestecilerin kaleminin gelişmemesi ve gitarın ses yüksekliğinin diğer enstrümanlara oranla daha düşük olması besteciler açısından gitara eser yazmanın zorlayıcı bir tarafı olurken, gitarın armonik bir çalgı olması ve kontrpuana olanak tanıyor oluşu besteciler açısından gitara eser yazmanın cazip ve olumlu bir tarafı olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan çalışmada elde edilen bulgular ve sonuçlar neticesinde sunulan öneriler aşağıda verilmektedir:

Öneriler:

1. Kompozisyon ve gitar sanat dalları arasında öğretim elemanı ve öğrenciler seviyesindeki etkileşimin ve bilgi alışverişinin güçlendirilmesi,
2. Kompozisyon bölümü öğrencilerinin klasik gitar eseri yazmaları için teşvik edilmeleri,
3. Türk bestecilerin yazmış oldukları gitar eserlerine yurt içi ve yurt dışı konser repertuarlarında yer verilmesi gerektiği,
4. Yazılan ve yazılacak olan bu eserlerin gitaristler tarafından audio kayıtlarının alınması ve nota yayınlarının yapılması durumunda gitar müziğinin gelişimine katkı sağlayacağı,
5. Gitar bölümlerinde açılacak olan seçmeli bir bestecilik dersinin gitar eseri yazmak isteyen gitaristlere fayda sağlayacağı,
6. Türkiye’de bir gitar eserleri külliyesi oluşturulmasının klasik gitar müziğinin gelişmesi ve yaygınlaşmasında önemli bir rol oynayacağı,
7. Gitaristlerin icra kabiliyetlerini arttırmak ve klasik gitar müziğinin yaygınlaşmasını sağlamak açısından çeşitli konser salonlarında düzenli olarak konser vermeleri,
8. Konser repertuarı seçimlerinde farklı dönemler ve formlarda eserler seçmek yerine daha tematik bir program hazırlamalarının etkili olabileceği,
9. Klasik gitar için düzenlenen festival ve yarışma sayılarının artırılması ve yarışmalarda klasik gitara eser yazmış Türk bestecileri eserlerinin zorunlu tutulması,
10. Klasik gitar için eser yazmış Türk bestecileri ile ilgili yapılacak olan bu ve buna benzer araştırmaların geliştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- American Literary Modernism. (2016). Erişim: 18.04.2021. <https://americanliterarymodernism.wordpress.com/2016/05/12/giomar/>
- Banjo Hangout. (2021). Erişim: 17.04.2021. <https://www.banjohangout.org/photo/86037>
- Bayraşa, O. (2011). *Heitor Villa-Lobos Gitar Konçertosu'nun Müzikal Analizi* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Celasin C. ve Beşiroğlu ř.ř. (2006). Hitit medeniyeti Müzik Kültürünün Analizinde Arkeolojik Verilerin Rolü. *İTÜ Dergisi/b Sosyal Bilimler Serisi, Cilt:3, Sayı:2; sayfa:35-46*.
- Çavuş, Ömer. (2019). Gitarın Tarihçesi. Erişim: 12.04.2021. <https://www.muzikaetleri.com.tr/gitarin-tarihcesi>
- Fallows, D. (2001). *Tremolo*, Music Online, Oxford Music Online. 26 Mart 2021, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000028314?rskey=0W12gp&result=1>
- Kanneci, A. (2001). *Gitar için Beste Yapmış Türk Bestecilerinin Eğitimi ve Yapıtlarının Uluslararası Gitar Repertuarındaki Yeri* (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Kanneci, A. (2005). *Türk Bestecilerinin Solo Gitar Sonatlarının Gitar Eğitime Katkıları Yönünden İncelenmesi* (Doktora Tezi), Ankara.
- Kanneci, A. (2012). *Turgay Erdener – Solo Gitar (Integration)*. Ankara: Dumat Ofset Matbaacılık.
- Karagülle, E. (2014). *Ahmet Kanneci'nin Konser Repertuarlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Karşal, E. (1999). *Fülütün Tarihsel Gelişimi* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Kovbel Y. (2015). Antik Mısır Sanatı, Erişim: 18.02.2021. <http://drevniy-egipet.ru/muzyka-drevnego-egipta-osobennosti/>

Metropolitan Museum of Art. (2000-2021). Erişim: 20.02.2021. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/503430?rpp=30&pg=1&rndkey=20150426&ft=%2A&deptids=18&who=Spanish&pos=17>

Musée de la musique, Paris (2010). Jean-Nicolas Grobert- Early Romantic Guitar. Erişim: 22.02.2021. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Nicolas_Grobert_-_Early_Romantic_Guitar,_Paris_around_1830.jpg

Metropolitan Museum of Art. (2000-2021). Erişim: 17.04.2021. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/503430?rpp=30&pg=1&rndkey=20150426&ft=%2A&deptids=18&who=Spanish&pos=17>

Naxos, (2021). Classical Music Home. Erişim: 26.04.2021. https://www.naxos.com/catalogue/item.asp?item_code=8.573487

Overly, Mike. (2014). Gitar kaç yaşında. Erişim: 14.04.2021. <https://12tonemusic.wordpress.com/tag/tanbur/>

Roger Edward Blumberg. (2002). Viola da Gamba, Erişim: 18.02.2021. http://www.thecipher.com/viola_da_gamba_cipher-4.html

Say, A. (2010). *Müzik Ansiklopedisi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Sevda Cenap And Vakfi. (t.y). Erişim: 22 Nisan 2021, <http://www.konser.hacettepe.edu.tr/duyurular/TurgayErdener.pdf>

Steemit. Erişim: 22.03.2021. <https://steemit.com/guitar/@redrobin/brief-history-of-guitars>

Strizich R. ve Tyler J. (2001). *Rasqueado*. Grove Music Online. Oxford Music Online. 26 Mart 2021,

<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000022914>

Tyler J. (2001). *Punteado*, Grove Music Online, Oxford Music Online. 26 Mart 2021, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000022557>

Uluocak, S. (2011). *Klasik Gitar Tarihi – I / Rönesans Döneminde Gitar (1536- 1600)*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.

Uluocak, S. (2011). *Klasik Gitar Tarihi – II / Barok Denemde Gitar (1600-1750)*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.

Uluocak, S. (2014). *Klasik Gitar Tarihi – III / Klasik ve Romantik Dönemde Gitar (1750-1900)*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.

Uluocak, S. (2015). Türkiye’de Cumhuriyet’in İlk Elli Yılında Klasik Gitar Eğitimi: Paleologos ve Öğrencileri. *Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Sahne ve Müzik Eğitim – Araştırma E-Dergisi, Cilt/Sayı:3, s. 60-80*

Yedig, S. (2017). *Şosta – Turgay Erdener ve Müziği*. Ankara: Seveda-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Wade G. (2001). *A Concise History of the Classical Guitar*. Pacific, U.S.A. Mel Bay Publications

EK: TURGAY ERDENER İLE YAPILAN GÖRÜŞME SORULARI

1. Sn. Erdener, ilk sorum gitar eserleriniz hakkında, 5 Grotesques, Loneliness, 3 Türk Melodisi ve Gitar Sonatı haricinde başka gitar eseriniz var mı?
 - 1.1.Yazmış olduğunuz gitar eserlerinizin bestelenme süreçlerini anlatır mısınız?
2. Eserlerle ilgili armonik, modal anlayışlar ve kompozisyon ile ilgili detaylar nelerdir?
3. Gelecekte gitar için yazma fikirleriniz nelerdir?
4. Gitar hakkında düşünceleriniz nedir? Kolaylıkları zorlukları nelerdir?
5. Türkiye’de Kompozisyon bölümlerinde yeterli sayıda gitar eseri yazılıyor mu? Yazılmıyor ise sizce sebebi nedir?
6. Gitaristlerin yapmış oldukları besteler ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
 - 6.1.Gitarist besteciler ile gitarist olmayan besteciler arasında ne gibi farklılıklar var?
 - 6.2.Bu farklılıkların giderilmesi ve ortaya daha iyi sonuçların çıkarılabilmesi için neler yapılmalı?
7. Türkiye’de klasik gitar gelişimi hakkında düşünceleriniz nelerdir?
 - 7.1.Gitar Müziğinin gelişimi için neler yapılabilir?
8. Türkiye’deki gitar eğitimi hakkında düşünceleriniz nelerdir?
 - 8.1.Gitar eğitimi ile ilgili önerileriniz neler olabilir?
 - 8.2.Müfredat yeterli mi? Değilse önerileriniz nelerdir?
9. Gitar öğrencileri ve gitaristler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
 - 9.1. Varsa eksiklikleri nedir ve önerileriniz nelerdir?

Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

14/07/2021

Kaan DURSUN

Yüksek Lisans
Sanat Çalışması Raporu Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez/Sanat Çalışması Raporu Başlığı: TURGAY ERDENER'İN GİTAR MÜZİĞİNE KATKILARI

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
13/07/21	70	94212	24/06/21	%15	1590264021

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (13/07/2021)

İmza
Kaan DURSUN

Öğrenci No.: N17234345

Anasanat: Piyano

Program (işaretleyiniz):

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
✓			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof. Dr. Ahmet KANNECİ

Master's Work Report Originality Report

HACETTEPE UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Title: TURGAY ERDENER'S CONTRIBUTION TO GUITAR MUSIC

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
13/07/21	70	94212	24/06/21	%15	1590264021

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (13/07/2021)

Signature
Kaan DURSUN

Student No.: N17234345

Department: Piano

Program/Degree (please mark):

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
✓			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED

Prof. Dr. Ahmet KANNECI

YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporumun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezimin/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... yıl ertelenmiştir. (1)

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

13/07/2021
(İmza)
Kaan DURSUN

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ş ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü teze ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.